

NATURVÅRDSPLAN

för Oxelösunds kommuns fastland

Antagen av Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden 20 september 2011

FÖRORD

För en utomstående kan Oxelösunds naturen i första ögonkastet verka rätt intetsägande. Först en lång motorväg, sedan en stadskärna och så industrierna som bäddar in utsikten mot skärgården i ett gråaktigt dis. Ingenting kan vara mer felaktigt. Om man sticker av från motorvägen väntar fina naturupplevelser. I väster har vi de lövrika områdena kring Stjärnholm, i söder friluftsområdena - Femöre och Jogersö med riktigt gamla skogar och strövområden. Följer vi den slingrande vägen mot Brannäs i nordöst passerar vi områden med stora ekar. Från de yttre bostadsområdena kan man i stråk av gröna skogar färdas till fots eller med cykel in mot Centrum. Om man vänder industrierna ryggen kan man en klar sommardag se ut över ett glittrande hav med många spännande öar och en skärgård med ett för Sörmland näst intill unikt djurliv med stora sälkolonier och många sällsynta fåglar.

Naturvårdsplanen har ambition och stora förhoppningar om att vara en inspirationskälla för ett utökat friluftsliv i kommunens fina naturområden och samtidigt kunna skapa en positiv utveckling mot bättre naturvård och folkhälsa på längre sikt. Naturvårdens betydelse för människor går knappast att överskatta. Alla människor har ett gemensamt ansvar att förvalta naturen åt framtida generationer och lämna över en frisk natur där så många arter växter, svampar och djur som möjligt ges en chans att leva och må bra.

Denna naturvårdsplan berör endast fastlandet i Oxelösunds kommun. En grundsten i denna naturvårdsplan är inventeringen av närströvområden, som kommunen gav ut 2007. Denna inventering fokuserade på friluftslivet, men i fältarbetet erhöles viktiga data om biologisk mångfald och andra naturvärden, användbara i denna naturvårdsplan. Denna kunskap har sedan kompletterats med resultat från andra inventeringar samt genom intervjuer. Janne Gustafsson är en kunnig biolog och ortsbo som välvilligt ställt sina kunskaper till förfogande, vilket gjort denna naturvårdsplan ännu bättre. Även Janne Sjöstedt har genom sina unika kunskaper om traktens fjärilsfauna bidragit med uppgifter om flera fina fynd.

Naturvårdsplanen skall vara kommunens redskap i naturvårdsfrågor och ge råd dels i hanteringen av olika planärenden samt dels i hur marken skall skötas för att naturvärdena skall bestå, vilket är väsentligt i det ansvar kommunen har för naturvärden inom det egna markinnehavet. Naturvårdsplanen är också en viktig grund för prioriteringar, inte minst i kommande revideringar av översiktsplanen.

Hans Rydberg, Björnlunda, har på uppdrag av Oxelösunds kommun, författat naturvårdsplanen. Samtliga bilder i rapporten har tagits av författaren, utom omslagsbilden och bilden på sidan 25 som fotograferats av Emil Gustafsson, Näveklarn samt bilden på gråsäl på sid 10 som tagits av Karl Ingvarson. Arbetet med naturvårdsplanen är delvis finansierat med statliga bidrag till stöd för lokala och kommunala naturvårdsprojekt.

Oxelösund i september 2011

Miljö- och samhällsbyggnadskontoret

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Allmän del	6
2.1. Syftet med naturvårdsplanen	6
2.2. Naturvårdens betydelse	6
2.2.1. Vad är biologisk mångfald?	6
2.2.2. Varför bevara en rik natur?	6
2.2.3. Betydelsen av tätortsnära natur	8
2.3. Naturvårdens verktyg	9
2.4. Aktörer och ansvarsfördelning inom naturvårdsarbetet	12
2.5. Kommunens mål för naturvård och friluftsliv	15
2.6. Naturvårdsarbetet i Oxelösunds kommun	16
2.7. Utförda inventeringar	17
2.7.1. Rikstäckande inventeringar	17
2.7.2. Länstäckande inventeringar	18
2.7.3. Kommuntäckande inventeringar	19
2.7.4. Områdesspecifika inventeringar	19
3. Beskrivningsdel	20
3.1 Översiktlig beskrivning av naturen i Oxelösunds kommun	20
3.1.1 Geologi och klimat	20
3.1.2 Topografi och vegetation	20
3.1.3 Växterna	21
3.1.4 Djurvärlden	23
3.1.5 Skogar	24
3.1.6 Odlingslandskap	26
3.1.7 Våtmarker	26
3.1.8 Sjöar och vattendrag	27
3.1.9 Hav och skärgård	28
3.1.10 Stränder	28
3.1.11 Tätortsnatur	28
3.1.12 Värdefulla arter	28
3.2 Naturskyddade områden	29
3.3 Områden av stor betydelse för friluftslivet	30
3.3.1 Prioriterade områden för skydd och åtgärder	31
3.3.2 Områdesbeskrivningar	32
3.3.3 Viktiga tillägg	61
3.4 Referenser	62
 BILAGA - kartor	63

Framsidas bild: Femörehuvud i kvällsljus. Foto: Emil Gustafsson, Nävekvärn.

1. SAMMANFATTNING

Oxelösunds kommun ligger på en halvö i Östersjön och naturen är starkt präglad av havets närhet. Oxelösund är dessutom en industristad, där fabriker och tätortsbebyggelse upptar en ansevärd del av kommunens totala yta. Staden har en fin och väl fungerande grönstruktur, vilket gör det enkelt för medborgarna att till fots eller med cykel ta sig från bostaden till tätortens centrala delar. Kommunens naturförhållanden präglas i övrigt av hällmarkerna, den gamla tallskogen och beståndet av mycket gamla ekar i anslutning till den äldre gårdsbebyggelsen, som idag till stor del är borta. Floran är relativt artfattig, vilket beror på de förhållandevis sura moränjordarna, men också på att luftburna föroreningar sänkt pH i marken. Djurlivet är på fastlandet ordinarie i skarp kontrast till skärgårdsmiljön, där värdena är mycket stora även sett ur ett länsperspektiv.

Naturvårdsplanen för Oxelösunds kommun omfattar i denna etapp enbart fastlandet inklusive öar med broförbindelse. För naturvårdsplanen har ingen riktad naturinventering utförts. Planen utgår ifrån tillgängligt underlagsmaterial som inventeringen av närströvmråden, Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering, enskilda rapporter i Artportalen, Sörmlands flora samt ett antal inventeringar på länsnivå. De enskilda områdenas värde ur naturvårdssynpunkt är indelade i kategorierna A, B och C, där A = mycket viktiga områden, B = viktiga områden och C = områden med enstaka värden. I rapporten presenteras totalt 39 områden, varav 10 i klass A, 14 i klass B och 15 i klass C. Det är viktigt att notera att vissa skogsmiljöer är viktiga för friluftslivet, även om de inte ingår i rapporten. Inventeringen av närströvmråden och de områden som klassas i denna naturvårdsplan kompletterar varandra, även om många områden är gemensamma. För de flesta områden finns en naturvärdesbedömning och förslag till skötsel. I de områden som är utanför kommunens markinnehav är skötsel förslagen givetvis inte bindande utan ska snarast ses som förslag på vilken typ av åtgärder som behövs för att naturvärdena ska bestå. Några områden är så värdefulla att någon skyddsform föreslås. Eftersom det finns luckor i vår kunskap om kommunens natur, kan det finnas naturvärden i områden som inte redovisas i rapporten.

I kommunen finns två naturreservat, Femöre och Fågelskär (ej med i denna rapport). Dessutom är Furön, Hasselö-Bergö, Femörehuvud och Hävringe-Källskären med i Natura 2000. Några områden i skärgården är djurskyddsområden för i huvudsak fåglar och sälar.

Naturvärden i kommunen hanteras av flera myndigheter. Den viktigaste är kommunen, men länsstyrelsen och Skogsstyrelsen är viktiga samarbetspartners. Även föreningar och enskilda hjälper till genom att ta fram kunskap om olika naturområden, vilket är en grund för prioriteringar i den kommunala planeringen.

De ur naturvårdssynpunkt viktigaste områdena i kommunen är barrskogarna på Jogersö, Femöre naturreservat, Stjärnholmsområdet, Bastetorpssviken och skogen öster där om, Ramdalen, torrbacksområdet vid Öster-Aspa samt kuststräckan vid Marviken. Även Brannäs våtmark har stora värden ur främst ornitologisk synpunkt.

2. ALLMÄN DEL

2.1. Syftet med denna naturvårdsplan är

- att vara en samlad redovisning av kommunens naturvärden.
- att vara ett redskap för kommunens politiker och tjänstemän i arbetet med fysisk planering.
- att vara vägledande i kommunens arbete med naturvård, miljömål och friluftsliv.
- att presentera områden av stor betydelse för naturvård och friluftsliv.
- att till allmänheten förmedla kunskap om kommunens naturvärden och öka förståelsen för bevarande och utveckling av natur.
- att inspirera människor att komma ut i naturen och uppleva de värden naturen representerar.
- att till skolor och föreningar ge förslag på utflyktsmål för undervisning och rekreation.

2.2. Naturvårdens betydelse

Allt fler har insett naturvårdens betydelse för samhällsutvecklingen. Och mycket har hänt. Internationella konventioner om biologisk mångfald och EU:s naturvårdsdirektiv har tvingat fram en tuffare svensk miljölagstiftning. Vi har fått kraftigt ökade anslag för skydd av natur och det har gjorts stora satsningar på kommunala naturvårdsprojekt. Hos allt fler kommuninvånare växer insikten om betydelsen av att skydda och vårda natur kring våra tätorter. Naturvårdens betydelse för samhällsutvecklingen har letat sig in såväl i folks medvetande som i de politiska finrummen.

2.2.1. Vad är biologisk mångfald?

Begreppet "biologisk mångfald" har använts och används i många olika sammanhang utan att innebörden alltid framgår. Den vetenskapliga motsvarigheten är "biodiversitet". Med detta förstås i princip hela vår natur med allt vad den representerar i form av olika arter växter, svampar, djur, alger och cyanobakterier samt alla de företeelser, processer, samband och egenskaper som naturen uppvisar. Till den biologiska mångfalden räknas således alla ljud, färger, former, rörelser och beteenden, alla processer som fotosyntes, andning, fortplantning, parasitism, samlevnad, predation och mycket, mycket mer. Ibland talas också om "genetisk mångfald", vilket även innefattar variationen inom varje enskild art.

Man kan tala om biologisk mångfald i stort som i smått, allt från världshavens eller de tropiska regnskogarnas mångfald, till mångfalden i vår egen trädgård eller i betesmarken intill där vi bor. I naturens innersta skrymslen och vrår, i hav, jord, murket trä, utanpå och inuti organismer finns dessutom ett osynligt biologiskt liv av 10 000-tals arter, vars verksamhet sannolikt är grundläggande för att naturen ska fungera. Att bevara biologisk mångfald är således inte bara att bevara arterna som sådana – det kan man göra i djurparker och botaniska trädgårdar – utan att bevara dem i sin rätta miljö tillsammans med alla andra varelser som ingår i deras livsmiljö.

2.2.2. Varför bevara en rik natur?

Frågan brukar oftast formuleras på det sättet. Kanske man hellre skulle ställa frågan varför vi ska utarma naturen. Att besvara denna fråga är omöjligt om vi inte tillgriper motiv som är rent kortsiktigt ekonomiska. Att bevara natur bygger på en långsiktig strategi där orsakerna är både etiska och

ekologiska – på längre sikt även ekonomiska. De etiska motiven är ganska uppenbara. Alla arter organismer har uppstått ur många hundra miljoner år av evolution, där bäst anpassade arter och individer hela tiden överlevt och levererat gener till kommande generationer. Människan har dykt upp i sen tid. De flesta arter har vistats på jorden mellan 5 och 500 miljoner år – människan lär ha uppstått under den senaste årmillionen. Och först under de sista århundradena har vi utan att fråga om lov, ansett oss ha rätt att bestämma vilka arter som ska finnas och inte. Mot denna bakgrund kan man fråga sig vilken rätt människan har att utrota andra arter.

De ekologiska motiven är uppenbara när man förstår hur allt hänger ihop. Arter och individer av arter lever i nätverk av samspel och beroenden. Det vi ser är bara toppen på isberget. När vi går i skogen sker under våra fötter ett ytterst komplicerat spel mellan varelser osynliga för blotta ögat. Enbart svamparna är genom sin mykorrhiza (samspel med träd) lika viktiga för skogsindustrin som själva träden är. Och om inte miljontals nedbrytare ständigt bearbetade dött växtmaterial, skulle vi snart gå upp till näsan i vissna löv och kvistar, marken skulle utarmas på näring och växtligheten skulle snart säcka ihop. När växterna dör, försvinner också djuren, även vi själva, beroende som vi är av att samspelet i naturen fungerar. Det går att rada upp ytterligare exempel på att ekologin är basen för allt liv. Den kan inte negligeras!

Fig 1. Om naturen städas för mycket försvinner de arter som bryter ned träd, grenar och kvistar. Dessa arter är enormt viktiga då de återför näring till jorden, vilket behövs för de träd, buskar och örter, gräs mm, som ska växa upp på nytt.

Ibland framförs tanken att en art mer eller mindre inte spelar någon roll. Men är det verkligen så? Vi kan likna jorden eller skogsbacken därhemma vid ett flygplan, där alla arter motsvarar nitarna som håller ihop flygplanskroppen. Utrotas en art försvinner en nit. Det går nog att tappa både en och två nitar, förmodligen flera, utan att stabiliteten påverkas. Men någonstans finns en gräns och när den gränsen passeras rasar allt isär och kraschar. Hur många arter vi kan utrota och vilka av dem – det vet vi inte!

Om vi enbart ser till människans behov finns det många fördelar att bevara en rik natur. Flera undersökningar visar att vi i allt högre utsträckning söker oss ut i naturen på fritiden för att hämta nya krafter till kommande arbetsperioder. Naturen har också visat sig vara ett effektivt botemedel för utarbetade människor att komma tillbaka till ett normalt liv. Flertalet av våra mediciner kommer från naturen och varje år upptäcks nya arter som ger nyttoprodukter och som genom sina medicinska egenskaper räddar livet på tusentals personer. Bara en ytterst ringa del av våra arter växter, svampar och djur har prövats för detta ändamål. Totalt sett utgör jordens arter idag en oändlig, till stor del oprövad men växande resurs för att kunna möta människans behov i en alltmer utsatt värld. Med det krävs en långsiktig hushållning med naturens tillgångar.

2.2.3. Betydelsen av tätortsnära natur

I det tekniska och högt civiliserade samhälle vi alla är delar av ställs allt högre krav på individuella prestationer. Vi förväntas vara både effektiva och stresstoleranta. Tempot på våra arbetsplatser har ökat, vilket resulterat i tilltagande stress och annan ohälsa. Som en följd av denna utveckling har det framställts som allt viktigare att vi gör vår fritid meningsfull och ger oss själva den möjlighet till ro och avkoppling som kan få oss att lättare klara av vår alltmer uppskruvade vardag. Undersökningar har visat att motion och vistelse i skog och mark har en läkande och förebyggande effekt på ohälsa av olika slag. Friskvård omfattar även olika aktiviteter i våra skogsområden och vid sjöar och stränder. Hit hör bland annat skogspromenader, terränglöpning, jakt, fiske, bad, orientering, ridning, naturstudier, skidåkning samt bär- och svampplockning.

Att ha en levande natur i och omkring våra tätorter är också av mycket stor betydelse för våra barn. Naturområden, små som stora, är särskilt viktiga kring skolor, familjedaghem och förskolor. Barn behöver leka i naturen, de behöver klättra, skutta, hoppa, de behöver upptäcka, få utlopp för sin nyfikenhet. Möjligheten att vistas i naturen och upptäcka den i sällskap med vuxna har ofta en stor betydelse för barns utveckling och ger dem kunskap och engagemang som ofta träder fram på nytt senare i livet, då ungdomsåren passerat revy.

Fig 2. Att spara skogar för friluftsliv är en angelägen kommunal friskvårdssatsning.

Barn måste ha skogar nära där de bor eller där de vistas på dagarna. De behöver vuxnas tillsyn och varken kan eller vill färdas alltför långt från sitt hem. Daghem och skolor behöver ha en "egen" skog eller annan typ av natur på nära håll eftersom barn och förskole-/skolpersonal ofta har begränsad tid för utevistelse med barnen. Även många äldre vistas helst i närmiljön liksom personer utan bil.

För att tillfredsställa människors behov av rekreation måste det både finnas skogar på nära håll och större skogar där möjligheterna till ett mer utrymmeskrävande friluftsliv kan tillgodoses. Det finns även behov av s.k. tysta områden, där man ostört kan få höra vindars sus och fågeltoner utan att störas av biltrafik eller annat mänskligt slummer.

2.3. Naturvårdens verktyg

Internationella konventioner

Till stöd för det svenska naturvårdsarbetet finns ett antal konventioner där Sverige antingen som nation eller som EU-medlemmar undertecknat avtal om bevarande av biologisk mångfald och hållbar utveckling. Den första och viktigaste är den som vid FN:s möte i Rio de Janeiro år 1992 gav upphov till EU:s habitatdirektiv, som i sin tur var en förbättring av villkoren i Bernkonventionen (1979) - en konvention om skydd av vilda djur och växter samt deras livsmiljö. Rio-mötet handlade delvis om "biologisk mångfald" och kallas därför i folkmun för "mångfaldskonventionen". Mötet i Rio följdes upp av ett nytt FN-möte i Johannesburg, då vissa begränsade framsteg gjordes och nu senast 2010, av ett lyckosamt möte i Nagoya i Japan. Världens länder antog en ny global vision med ambitiösa mål för att rädda den biologiska mångfalden fram till 2020, kombinerat med ett omfattande åtgärds paket. För att nå målen i konventionerna krävs att alla hjälps åt, allt från ändringar i lagstiftningen på politisk nivå till praktiska insatser på regional och kommunal nivå.

Skydd av natur

Det finns inom naturvårdsarbetet olika sätt att säkerställa att värdefulla naturmiljöer inte försvinner. Det finns lagar, som på olika sätt reglerar markanvändningen, men det finns också frivilliga åtaganden som möjliggör att natur kan bevaras på kortare eller längre sikt. Miljöbalken är den sammanhållande lagstiftning inom miljöområdet som gör det möjligt att säkerställa natur. I miljöbalkens kapitel 7 finns de skyddsformer vi har att tillgå för att skydda värdefulla områden.

Rent generellt och formellt kan natur skyddas genom nationalparker, naturreservat och biotopskydd, men det finns också andra skyddsformer.

Nationalparker

Nationalparker kan bildas för större områden av nationell eller internationell betydelse. Marken måste vara statligt ägd. I genomsnitt bildas en nationalpark per år i Sverige. I Södermanlands län finns ännu inga nationalparker.

Naturreservat

Naturreservat är ett strikt skydd av ett naturområde som har betydelse för flora, fauna, funga (svampar), geologi eller friluftsliv. Ofta sammanfaller flera intressen. Tidigare kunde bara Länsstyrelsen bilda naturreservat, men sedan 1999 kan även kommunerna göra det. Kommunala

naturreservat är till för att skydda värdefulla naturområden både för att säkerställa höga naturvärden och för allmänhetens friluftsliv. I Oxelösunds kommun är Femöre naturreservat ett nyligen bildat kommunalt reservat.

Till ett naturreservat är kopplat ett antal föreskrifter som talar om vilka restriktioner som gäller inom området, såväl för markägaren som för den enskilde besökaren. Till reservatsbeslutet är också fogat en skötselplan, där det i detalj regleras vilken typ av skötsel området ska ha. Det gäller dels skötsel för att på bästa sätt tillgodose områdets biologiska värden som naturtyper och arter, dels insatser som ska underlätta för allmänheten att vistas i området, t.ex. strövstigar, toaletter, informations-tavlor och liknande.

Biotopskydd

Biotopskydd bildas i regel av Skogsstyrelsen. Avsikten är att skydda mindre skogsområden mot avverkning eller annan negativ påverkan. I regel har sådana områden i Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering klassats som nyckelbiotoper. Ett biotopskyddsområde finns i kommunen. Det är en backe med gamla ekar söder om Lilla Ämtnäs, där en liten del ligger i Oxelösunds kommun.

Det finns också generella biotopskydd, vilket innebär att det i princip är förbjudet att förstöra små biotoper förtecknade i miljöbalken. Hit hör t.ex. alléer, källor, våtmarker, odlingsrösen, småvatten, stenmurar och åkerholmar. Länsstyrelsen har också möjlighet att bilda biotopskydd genom att avgränsa smärre områden som rikkärr, ängar, bäckar och rasbranter. I Södermanlands län har Länsstyrelsen ännu inte bildat den typen av biotopskydd.

Naturminnen

Kommunen och Länsstyrelsen får enligt Miljöbalken 5-8§, 7 kap. utse mindre objekt som naturminnen. Tidigare bildades en rad naturminnen i länet, främst av gamla eller egendomligt formade träd, flyttblock etc, men idag kan denna skyddsform nästan anses vara borta från spelplanen. Inga naturminnen finns i Oxelösunds kommun.

*Fig 3: Gråsäl utanför Källskären. Här har bildats ett sälskyddsområde.
(Foto: Karl Ingvarson).*

Djurskyddsområden

Enligt Miljöbalkens 12§, kap. 7, finns också möjlighet att bilda djurskyddsområden. Skyddet kan gälla hela eller en del av året och är till för att skydda djuren under t.ex. häckningssäsongen. I Oxelösunds kommun finns i ytterskärgården flera djurskyddsområden, såväl fågelskydds- som sälskyddsområden.

Natura 2000

Men det finns också andra skyddsformer. Natura 2000 är ett samarbetsprojekt inom EU och ett system för att uppfylla de mål om bevarande av biologisk mångfald som undertecknats av medlemsstaterna genom Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Ett Natura 2000-område bildas med utgångspunkt från habitatdirektivet och/eller fågeldirektivet och beslutas av regeringen. Området skall ha höga naturvärden och starkt bidra till den biologiska mångfalden inom regionen. Till varje sådant område hör en bevarandeplan och enligt miljöbalken får inga åtgärder göras som kan skada naturvärdena. Många Natura 2000-områden är naturreservat eller planeras att bli det. Markägaren kan då få ersättning för den ekonomiska förlust han/hon lider av skyddet, oftast gäller det vid skydd av skog.

I Oxelösunds kommun finns fyra Natura 2000-områden: Furön, Hasselö-Bergö, Femörehuvud och Hävringe-Källskären.

Naturvårdsavtal

Slutligen finns möjlighet att ingå ett naturvårdsavtal. Ett sådant avtal bygger på en frivillig överenskommelse mellan staten eller kommunen och markägaren. Bindningstiden är begränsad (högst 49 år) och ger en lägre ersättning än t.ex. biotopskydd. Samtidigt har markägaren i vissa fall möjlighet att utföra vissa ingrepp som regleras i avtalet.

Strandskydd

Många stränder är betydelsefulla för allmänhetens friluftsliv och för många växt- och djurarter. För att hindra att bebyggelse eller annan exploatering sker i olämpliga lägen har riksdagen från början av 1950-talet beslutat om restriktioner. Strandskyddet är reglerat i Miljöbalken 13-17§, 7 kap. I Oxelösunds kommun gäller generellt strandskydd för ett avstånd om 100 meter vinkelrätt mot strandlinjen, både ut i vattnet och inåt land. Undantaget är vissa större öar i skärgården där länsstyrelsen tagit beslut om utökat strandskydd till 300 meter. Om det finns särskilda skäl kan strandskyddet upphävas i samband med att man upprättar en detaljplan. I denna plan kan då inrymmas en strandpromenad, där allmänheten har möjlighet att röra sig längs stranden. En enskild markägare kan i vissa fall få dispens från strandskyddet, t.ex. om tomten redan är bebyggd eller för en enstaka anordning, t.ex. båthus eller brygga. Strandskyddets syfte är att friluftslivets intressen och villkoren för växt- och djurlivet inte ska försämrats, varför prövning görs i varje enskilt fall.

I Oxelösund är Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden tillsyns- och prövningsmyndighet av alla strandskyddsdispenser förutom inom naturreservatet Fågelskär samt inom Natura 2000-områdena Femörehuvud, Hasselö-Bergö, södra delen av Furön/Bjurshalsen samt ytterskärgården från Hävringe-Källskären och västerut där Länsstyrelsen är tillsyns- och prövningsmyndighet. Länsstyrelsen kan dock överpröva de dispensbeslut som kommunen har ansvaret för.

2.4. Aktörer och ansvarsfördelning inom naturvårdsarbetet

Ansvaret för svensk naturvård är uppdelat på olika myndigheter. Riksdagen beslutar om miljömål, nationalparker, Natura 2000-områden och nationella strategier inom naturvårdsområdet. Regeringen styr inriktningen av det nationella miljöarbetet samt vilka frågor som ska prioriteras. Den bestämmer även hur resurserna skall fördelas. På regional nivå samarbetar kommunen främst med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har en sammanhållande roll i det svenska miljö- och naturvårdsarbetet. Myndigheten skall vara vägledande och rådgivande i naturvårdsfrågor, utforma strategier samt se till att regeringsuppdrag genomförs. Naturvårdsverkets ansvarsområden har med åren blivit alltmer decentraliserade och många frågor ligger idag hos andra myndigheter som Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Energimyndigheten och Artdatabanken.

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för naturvården i länet. I samverkan med olika myndigheter och kommuner inom länet beslutar länsstyrelsen om olika regionala miljömål som ska genomföras. Länsstyrelsen ger råd och informerar i olika samhällsfrågor samt samordnar länets krafter inom naturvården genom att ta initiativ till möten och aktiviteter. Länsstyrelsen kan inrätta naturreservat för att skydda värdefulla områden och arter, något som numera, sedan 1999, också är en möjlighet för kommunerna. Länsstyrelsen arbetar också med EU:s naturvårdsdirektiv, särskilt habitatdirektivet, vilket fått till följd att 198 Natura 2000-områden bildats i länet. Myndigheten har också ansvar för att skyddade områden sköts och följs upp och för att allmänheten skall få information om de skyddade områdena. Därför anordnas varje år ett stort antal guidningar i länet. En viktig del av länsstyrelsens arbete är att ta fram åtgärdsprogram för hotade arter och se till att dessa får en skötsel så att de överlever i naturen. Länsstyrelsen har också ansvar för länets vattenområden, liksom havsmiljön, och skall verka för att sjöar och vattendrag har en god bevarandestatus.

Länsstyrelsen är också huvudman för den regionala miljöövervakningen, vilken sker i skog, hav, sjöar och jordbruksmark. En annan viktig funktion för Länsstyrelsen är att administrera utbetalning till värdefulla fodermarker inom jordbrukslandskapet och att ge bidrag till anläggandet av våtmarker. Länsstyrelsen administrerar också medel från Riksantikvarieämbetet till vård av fornlämningar, byggnader och kulturmiljöer. För ytterligare information se www.lansstyrelsen.se/sodermanland.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen, tidigare Skogsvårdsstyrelsen, arbetar tillsammans med Länsstyrelsen med att förverkliga målen i länets skogsstrategi och att verka för att miljömålet "Levande skogar" uppnås. Skogsstyrelsen har som myndighet både att se till att länets skogar ger en långsiktigt god avkastning samtidigt som skogens biologiska värden bevaras. Skogsstyrelsen arbetar också för att lyfta fram skogens värden för rekreation och friluftsliv, bevara fornlämningar samt öka medvetandet hos markägare och allmänhet om skogens betydelse. Myndighetens viktigaste uppgift är att bedriva tillsyn enligt Skogsvårdslagen, ge rådgivning i skogliga frågor samt arbeta med skydd av skog, främst biotopskyddsområden och skogsvårdsavtal. För ytterligare information – se www.skogsstyrelsen.se.

Fig 4: Humleblomster, Geum rivale, ännu en vanlig art. Men hur ser det ut i framtiden. Arten behöver speciella pollinatörer, främst olika humlor. Hur ser deras livsvillkor ut? För att bevara arter måste man veta vilka andra arter de är beroende av!

Kommunen

I Regeringens skrivelse 2001/02:173, En samlad naturvårdspolitik, påpekas att kommunernas roll som lokal drivkraft är mycket betydelsefull, vilket har understrukits genom den pågående lokala satsningen på lokala naturvårdsprojekt (LONA). I regeringens proposition 2004/05:150, Svenska miljömål - ett gemensamt uppdrag, betonas att kommunen har en central roll i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. Kommunen är viktig både i arbetet kring de regionala miljö kvalitetsmålen och genom att sammanställa egna lokala mål och åtgärdsprogram. Denna naturvårdsplan är ett led i att förverkliga flera av de regionala miljömålen, t.ex. "Levande skogar" och "Ett rikt djur- och växtliv". Genom tillämpning av Miljöbalken samt Plan- och Bygglagen (PBL) kan kommunen bidra till att målen nås. Kommunen har också möjlighet att påverka utvecklingen i positiv riktning genom översiktsplanen, som är kommunens övergripande planeringsinstrument. Naturvårdens ställning i översiktsplanen är en bra temperaturmätare på den politiska ambitionen i detta hänseende.

Kommunen ansvarar för den fysiska planeringen inom kommunens gränser och ska därför ha en aktuell översiktsplan som redovisar de stora dragen i användningen av mark och vatten, vilket förutsätter ett bra underlag avseende naturvård och friluftsliv. Kommunen har också ett ansvar för att förskolor och skolor kan förmedla pedagogisk naturinformation. Lärare bör därför utbildas med betoning på hållbar utveckling. Att människor får en grundläggande förståelse och känsla för naturen

och dess samband redan tidigt i livet är en av de grundläggande faktorerna för en lyckad naturvård i framtiden. Mer information kan hämtas på kommunens hemsida www.oxelosund.se

Markägare

Privata markägare har ett stort ansvar att förvalta naturen på ett långsiktigt sätt så att produktionen upprätthålls utan att natur- och miljövärden försvinner eller minskar. Kommunen har liten möjlighet att påverka markanvändningen annat än genom viss tillsyn. Dialog och information är viktiga medel, särskilt då det gäller tätortsnära skogar på privat mark. Vissa markägare lämnar frivilliga hänsyn och kan även avstå från att avverka vissa områden med hänsyn till biologiska naturvärden eller friluftslivet.

Ideella organisationer

Ideella organisationer, främst föreningar, är viktiga samarbetspartners inom naturvården. Den lokala kretsen av Naturskyddsföreningen, fågelföreningen Tärnan samt länstäckande föreningar som Sörmlands Ornitologiska Förening, Sörmlandsentomologerna och Botaniska Sällskapet i Stockholm, bedriver inventeringar och besitter en unik kunskap inom sina respektive intresseområden. Föreningarna är viktiga remissinstanser i naturvårdsfrågor, där deras kunskap kommer till stor användning.

Enskilda medborgare

Enskilda personer med stort personligt engagemang i olika naturvårdsfrågor kan påverka kommunen och andra myndigheter på olika plan. Ibland rör det sig om att rapportera ovanliga arter, ibland på att uppmärksamma myndigheterna på olyckliga exploateringar. Ibland kan enskilda medborgare ta initiativ till lovvärda projekt eller ge förslag till alternativa lösningar i samhällsplaneringen.

2.5. Kommunens mål för naturvård och friluftsliv

Oxelösunds kommun har ännu inte antagit någon direkt målsättning för naturvården i kommunen, men i texten till Översiktsplanens markanvändningskarta finns ett antal inriktningsbeslut för de gröna frågorna. Här föreslås ett antal mål för naturvården och friluftslivet i kommunen.

MÅLSÄTTNING

- Naturområden av högsta klass i naturvårdsplanen bör bevaras och skyddas från exploatering. Den biologiska mångfalden bör i vissa fall utvecklas genom särskilda åtgärder.
- Områden av stor betydelse för det rörliga friluftslivet inklusive skogar intill skolor och förskolor bör bevaras och skötas utifrån friluftslivets och barnens behov.
- Kommunen bör verka för att bevara och utveckla biologisk mångfald i sina naturområden, t.ex. genom att inte avverka i nyckelbiotoper, skydda och bevara gamla träd, spara död ved i äldre skogsbestånd, främja lövträd vid skogsbruksåtgärder samt ta hänsyn till rödlistade arter så att deras populationer ej minskar.
- Kommunen bör genom en inventering märka ut stränder av stor betydelse för biologisk mångfald och friluftsliv som underlag för fysisk planering och hjälpmedel i arbetet med strandskyddsfrågor.
- Kommunen bör ta fram ett program för marknadsföring av kommunens naturvärden. Detta ska genom att kommunen ger ut en utflyktsguide, som presenterar de viktigaste naturmiljöerna samt ordnar exkursioner för medborgarna i syfte att öka förståelsen för att bevara biologisk mångfald.
- Natur och annan öppen mark på markanvändningskartan (=bilaga till Översiktsplanen) ska inte planläggas för bebyggelse eller annan användning (gäller inte föreslagna exploateringsområden).
- Ytterligare utredningar behövs om eventuellt långsiktigt skydd för att bevara de större sammanhängande grönområdena Danvik/Djursvik/Inskogen, Jogersö och skärgården.
- Spridningskorridorer för djur och växter och nyckelbiotoper ska beaktas vid planering.
- Om ett tätortsnära grönområde berörs av planerad bebyggelse ska en avvägning göras så att tillgången till annat grönområde om möjligt finns inom 500 meter.
- Vid planering i tätortsnära grönområden ska särskild hänsyn till bebyggelses placering tas så att naturkaraktären behålls och inte fragmenteras utan en sammanhängande grönstruktur tryggs. Hänsyn ska även tas till skyddsvärda träd.
- Ny bebyggelse ska utformas och placeras så att oexploaterade strandpartier sparas.
- Jogersö: Åtgärder/planläggning på naturmark tillåts endast för anläggningar som behövs för det rörliga friluftslivets och turismens behov. Skogsbruket ska utföras med yttersta försiktighet och anpassas till friluftslivets behov.
- Danviken/Djursvik/Inskogen: Grönområden bevaras som ett sammanhängande grönstråk. Torpträdgårdar, strandängar och ängsmarker ska hållas öppna genom hävd och gallring.
- Brannäs: befintliga spridningskorridorer för djur bör bevaras. Med hänsyn till fågellivet bör skogen kring våtmarken vårdas varsamt.

2.6. Naturvårdsarbetet i Oxelösunds kommun

Oxelösunds kommun har i allt högre omfattning vägt in naturvårdsaspekterna i den kommunala planeringen. Ett exempel är bildandet av Femöre naturreservat.

Kommunen har även genomfört en inventering av närströvområden för att i högre grad kunna ta hänsyn till områden av betydelse för friluftsliv och naturvård samt gått ut med en enkät till skolor, förskolor, föreningar och organisationer för att ta reda på vilka områden som främst utnyttjas på fritid. Kommunen har även tillstyrkt bildandet av fyra Natura 2000-områden på egen mark. Kommunen har även låtit genomföra inventeringar av naturvärdena i Villastaden, Femöre naturreservat samt på Ålö.

Fig 5. I arbetet med att värna naturmiljön är det viktigt att bevara småbiotoper som små kärr och dammar, örtrika bryn och andra restmiljöer. På bilden den gamla tegelbruksdammen vid Stjärnholm.

Kommunen har även via Skogssällskapet tagit fram en certifieringsanpassad förvaltningsplan för kommunens skogar. Enligt denna plan föreslås 74 ha eller 11% av kommunens skogar bli undantagna från skogsbruk och 53 ha, eller 7,8% skötas med naturvården i fokus. Ett ytterligare steg i kommunens arbete med naturvård är att ta fram en naturvårdsplan, dvs denna rapport, för att bättre kunna bevara och ta hänsyn till områden av betydelse för den biologiska mångfalden eller områden med särpräglade naturförhållanden.

2.7. Utförda inventeringar

Inventeringar av naturvärden kan ske på åtminstone fyra olika nivåer. De kan vara rikstäckande, länstäckande, kommuntäckande eller områdesspecifika.

2.7.1. Rikstäckande inventeringar

Naturvårdsverkets ängs- och hagmarksinventering skedde över hela landet. I Södermanlands län skedde inventeringen i slutet av 1980-talet och en rapport finns framtagen (Rydberg & Vik 1992). Inga hagmarker i Oxelösunds kommun fanns med i klass I-III. En uppföljande inventering av våra fodermarker ägde rum under 2000-talet i Jordbruksverkets regi. Materialet är publicerat genom databasen "Tuva", som numera är åtkomlig på internet (<http://www.sjv.se/etjanster/etjanster/tuva>). Inventeringarna skiljer sig åt en hel del. Huvudsyftet med Ängs- och hagmarksinventeringen var att ta fram våra värdefullaste fodermarker, i huvudsak så kallade naturbetesmarker, medan Ängs- och betesinventeringen gjordes för att ge underlag för olika stödformer inom EU:s miljöstöd. I Oxelösunds kommun inventerades tre områden - strandängen vid Bastängsviken, stranden norr om Jagersö samt betesmarken vid Stjärnholmsviken.

Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering skedde på privatägda skogsmarker i hela Sverige. Vissa skogsbolag gjorde sina egna inventeringar, delvis med andra kriterier. En nyckelbiotop är ett (mindre) skogsområde där det finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter. Arter som indikerar sådana naturtillstånd kallas signalarter. Närvaron av flera signalarter har gjort att Skogsstyrelsen kunnat identifiera nyckelbiotoper. Områden som varit nära att klassas som nyckelbiotoper kallas för naturvärdesobjekt. Man kan kanske säga att de är morgondagens nyckelbiotoper. I Oxelösunds kommun är 21 områden utpekade som nyckelbiotoper och 6 områden som naturvärdesobjekt.

Skogsstyrelsen har även genomfört en sumpskogsinventering under åren 1990-98 och som senare sammanställdes i en rapport (Skogsstyrelsen 1999). Totalt i landet inventerades 94% av objekten enbart genom flygbilder, medan 6% ansågs så värdefulla att de kontrollerades i fält. I kommunen har 22 objekt kartlagts. Nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och sumpskogar går att söka på Skogsstyrelsens hemsida (www.skogsstyrelsen/skogensparlor/).

Naturvårdsverkets våtmarksinventering pågick under ett stort antal år, i Södermanlands län avslutades den på 1990-talet. Inventeringen är inte publicerad men finns i form av en objektkatalog på Länsstyrelsen samt i digitala skikt som finns hos kommunen. Inventeringen baserades till stor del på flygbildsstudier men våtmarker som bedömdes särskilt intressanta besöktes och dokumenterades i fält. Våtmarkerna klassificerades enligt en tregradig skala, 1-3, där klass I betecknade de värdefullaste våtmarkerna. I Oxelösunds kommun blev endast ett objekt klassificerat, nämligen stranden norr om Bastängsviken, ett 18 ha stort marint våtmarkskomplex.

Vägverket genomförde i landet en inventering av artrika vägkanter. Inga objekt registrerades i Oxelösunds kommun.

Svensk Fågelatlas är ett rikstäckande inventeringsprojekt, där inventeringar av häckande fågelarter gjorts per ekonomiskt kartblad. Projektet engagerade åtskilliga inventerare och i mitten av 1980-talet var inventeringen avslutad. Projektet avslutades genom ett stort atlasverk (Svensson, Svensson & Tjernberg 1999). Rikstäckande är även Häckfågeltaxeringen, vilken ligger som ett glest nät över

landet och har som uppgift att genom återkommande inventeringar längs samma utlagda linjer få en uppfattning om häckande fåglars ökning eller minskning i landskapet.

2.7.2. Länstäckande inventeringar

Länsstyrelsen gjorde i mitten av 1980-talet en länstäckande ädellövskogsinventering, vilken utfördes av en tidigare oxelösundsbo, Clas Svedlindh. Meningen var att hela Sverige skulle inventeras på likartat sätt, men ädellövskogen kartlades bara i vissa län och längre norrut inte alls då ädellövträden här inte är skogbildande. Inventeringen omfattade såväl ädellövskogar som ädellövshagmarker. Till de senare räknas länets många ekhagar. Inventeringen i Södermanlands län publicerades aldrig men ett omfattande inventeringsmaterial med kartor och fältnoteringar finns på Länsstyrelsen samt i GIS-skiktet som är tillgängligt på kommunen. I kommunen beskrivs 13 bestånd av ädellövskog, varav 10 på fastlandet (inkl. Femöre och Jögersö).

Botaniska Sällskapet i Stockholm initierade 1980 ett projekt som gick ut på att på ideell basis inventera landskapet Sörmlands samtliga vildväxande kärlväxter, dvs träd, buskar, ris, örter, gräs och ormbunsväxter. Över 200 botanister och andra botaniskt kunniga personer antecknade samtliga växtarter i nära 2000 ytor motsvarande en fjärdedel av ett ekonomiskt kartblad (= ca 625 hektar). I Oxelösunds kommun gjordes inventeringarna av bland andra Gun Karlström, Lennart Karlén, Inger Hulterstam, Joakim Ekman, Hans Rydberg, Pia Eldenäs och Hans-Erik Wanntorp. Resultatet av inventeringen dokumenterades i boken Sörmlands Flora (Rydberg & Wanntorp 2000).

Länsstyrelsen har tagit initiativ till och genomfört några andra länstäckande inventeringar som källskogsinventeringen (Rydberg 2010), dock utan några objekt i Oxelösunds kommun, samt inventeringen av skyddsvärda träd (Sellberg 2008). Den senare inventeringen gjordes inom ramen för ÅGP (Åtgärdsprogram för hotade arter) och omfattade alla träd > 1 meter i diameter vid brösthöjd. I Oxelösunds kommun är åtskilliga grova träd, mest ekar, registrerade. De skyddsvärda träden är koncentrerade till Stjärnholm, Bastorp, norra Jögersö, östra och västra Femöre, Vivesta, Ramdalen, Frösäng och västra delen av Furö och Bjurshalsen.

Länsstyrelsen genomförde för några år sedan en kustfågelinventering, där så gott som alla öar i Oxelösunds skärgård besöktes.

Under 1993-1994 inventerades knappnåslavar på gamla ekar i Sörmland. Inventeringen var ett projekt som delfinansierades av WWF och syftade till att kartlägga förekomsten av biologiskt värdefulla ekar utifrån en lavgrupp med många hotade arter och med högt indikatorvärde för naturvårds-intressanta träd. En sammanställning av resultatet finns i Svensk Botanisk Tidskrift (Rydberg 1997). I Oxelösund inventerades fyra ekbestånd, vid Brannäs, norra Jögersö, västra Femöre och Stora Åpskärr.

En inventering av alléer togs fram av Länsstyrelsen under 1980-talet (Claesson 1986). Inventeringen syftade att bedöma trädslag, typ av allé och grovlek men trädens betydelse för den biologiska mångfalden ingick inte i inventeringen. I kommunen beskrevs 6 alléer, de längsta och mest värdefulla vid Stjärnholms slott.

Länsstyrelsen har också initierat en del marina inventeringar, av vilka inventeringen av grunda havsvikar (Hyestrand & Persson 2002) är den som berör Oxelösunds kommun. Bland inventerade vikar märks Grönholmen vid Djursvik, Aspaviken, Getnäsudden, Ängsviken, östra Femöre samt Sörvik.

2.7.3. Kommuntäckande inventeringar

Oxelösunds kommun ingick i den inventering av Sörmlandskusten som Länsstyrelsen utförde i mitten av 1970-talet (Rafstedt 1975). Den var emellertid mycket översiktlig och bara några år senare gjorde Länsstyrelsen en mer fördjupad undersökning av floran och faunan i kommunen (Frendin 1982). Detta är den första egentliga dokumentationen av naturen i Oxelösunds kommun. I rapporten beskrivs ett 80-tal områden. Ingen klassning eller prioritering finns som visar vilka områden som är värdefullast, vilket dock går att lista ut med hjälp av texten. Rapporten är allsidig och de flesta aspekter inom naturvårdens arbetsfält är behandlade. Exempelvis finns en lavinventering gjord utifrån påverkan av luftburna föroreningar. Denna undersökning skulle vara värdefull att följa upp för att få reda på om påverkan på lavfloran ökat eller minskat. Intressant är också den undersökning av landfågelfaunan som gjordes vid inventeringen. Då det nu är över 30 år sedan undersökningen gjordes börjar en del uppgifter vara föråldrade eftersom naturen ständigt förändras. Frendins inventering är mycket betydelsefull då den kan tjäna som jämförelse om man vill studera hur naturen i kommunen förändrats.

En annan inventering av kommunens fastlandsdel gjordes med fokus på skogsområden av betydelse för friluftslivet (Rydberg 2007b). Denna rapport ligger delvis till grund för denna naturvårdsplan. I rapporten beskrevs 64 områden, vilka klassificerades enligt ett poängsystem som innebar att naturvård och friluftsliv värderades var för sig enligt en 5-gradig värdeskala. Slutpoängen erhöles då värdet för friluftsliv dubblerades och adderades med värdet för naturvård. Till grund för bedömningen för friluftsliv låg bland annat en enkät som kommunen skickade ut till skolor, föreningar och andra organisationer.

2.7.4. Områdesspecifika inventeringar

Vilka områden har då undersökts närmare? Inför tankarna på ett naturreservat gjordes en inventering och naturvårdsbedömning av Femöre (Sellberg 2005). En inventering av fågellivet vid reningsdammarna vid Brannäs gjordes långt tidigare (Hägermark & Martinsson 1995). I samband med förprovningen av en eventuell naturgasledning gjordes inventeringar vid Brannäs (Calluna 2005). Fågelinventeringar har gjorts, dels i skärgården (Larsson 1973), dels vid Kylvattendammen (Frendin 1979). Inför en möjlig exploatering inom Villastaden i centrala Oxelösund gjordes en mindre botanisk inventering och naturvärdesbedömning (Karlsson 2002). Under 2010 inventerades även Ålö strax utanför SSAB:s industrier (Rydberg 2010) i syfte att åstadkomma ett underlag inför eventuella restaureringsinsatser på ön.

En betydligt äldre undersökning från Oxelösunds ytterskärgård behandlar kärlväxtfloran på exponerade skär (Jonsell 1961). Även denna studie kan vara intressant om man vill undersöka vegetationsförändringar i miljöer som man tidigare trodde vara stabila, men som man idag vet är föränderliga till följd av luftburna föroreningar, inverkan av gödande ämnen från bl.a. Östersjön samt ändringar i klimatet.

Slutligen skall nämnas alla de observationer av enstaka arter som gjorts av många kunniga biologer och som registrerats i Artportalen. Mest aktiva har ornitologerna i Oxelösund varit men ett stort antal växter, svampar, lavar och mossor har också lagts in i Artportalen i samband med inventeringen av närströvsområden (Rydberg 2007b). Särskilt anmärkningsvärda växtfynd som klubbglim och kalvnos har publicerats i annat sammanhang (Rydberg 2002 resp. 2007a).

3.BESKRIVNINGSDDEL

3.1. Översiktlig beskrivning av naturen i Oxelösunds kommun

3.1.1. Geologi och klimat

Oxelösund är en typisk kustkommun där havets närhet på olika sätt präglar områdets natur. Landhöjningen har förenat tidigare öar och skär och bildat en fastlandsdel där man ännu kan skönja öarna som berglimpor beväxna med hällmarkstallskog och grundvattenområdena som uppodlade lerslätter eller mark för bebyggelse. Landhöjningen pågår fortfarande men är idag så obetydlig att kartan över nutidens Oxelösund nog kommer att stå sig inom överskådlig tid.

Berggrunden är utpräglad kalkfattig. Gnejs finns i ett stråk som sträcker sig från norra Femöre och Jögersö upp till Stjärnholm samt på norra Brannäshalvön. Däremellan finns mindre förekomster av granit. Små körtlar av kalksten eller grönstenar uppträder på några håll, t.ex. nära Ramdalen och vid gamla vattentornet.

Oxelösunds läge vid Östersjön medför ett kustpräglat klimat med något varmare och jämnare temperaturer än i inlandet, såväl under dygnet som under året. Östersjön svalnar långsammare än landmassan på hösten, vilket innebär ett mildare senhöstklimat och i genomsnitt mildare vintrar. Östersjön värms istället upp långsammare än omgivande land, vilket medför att våren är något senare. Växtligheten kommer igång först någon vecka efter inlandet. Årsnederbörden visar en gradient från väster till öster, med 170 mm/år i Stjärnholmstrakten mot 130 mm/år i ytterskärgården. Antalet soltimmar skiljer sig dock inte mycket mellan skärgården och Oxelösunds inland (Rydberg & Wanntorp 2001).

3.1.2. Topografi och vegetation

Terrängen är måttligt kuperad. Terrängformerna är oftast mjuka, utan dramatiska inslag. I höjdlägena når berget i dagen och här växer oftast tallskog med mycket lavar. Bergsområdena kantas av magra ljung-, lingon eller blåbärsmarker. Svackor i bergsterrängen fylls ofta av mossevegetation, där skvattram, tuvull och kråkbär är typiska inslag. Moränmarkernas skogar är av växlande typ, till en del beroende på tidigare kulturpåverkan. Nära bebyggelsen är andelen lövskog ofta högre. Lövskog finns också i låglandets sänkor, där det varit för blött att odla. Kärr och sumpskogar upptar dock en mycket liten areal i kommunen.

Oxelösunds kommun är en av de få kommuner i landet som saknar insjöar. Kylvattendammen och Brannäs våtmark är visserligen sötvattenmagasin, men de är anlagda för speciella syften. I gengäld har Oxelösund jämfört med flertalet av landets kommuner en mycket lång kustlinje och en skärgård med talrika öar och skär.

Skärgården består dels av en innerskärgård med stora skogklädda öar som Ålö, Hasselö, Furö och Beten, dels av en vidsträckt ytterskärgård med ett par hundra kobbar och skär. De yttersta kobbarna ligger nära 2 mil från Oxelösunds hamn och frånsett en del båttrafik sommartid är förhållandena härute mycket ostörda.

3.1.3. Växterna

Floran i kommunen är mindre varierad än genomsnittet för Sörmland. Naturen och vegetationen i Oxelösunds kommun präglas av sura, svårvittrade berg och moränmarker, vilket resulterat i karga, artfattiga ekosystem med i huvudsak surhetstoleranta växter. Då Oxelösund är en gammal industristad har naturen genom åren påverkats av luftburna föroreningar, som delvis varit sura. Detta har medfört pH-sänkningar av marken i kommunens skogar dock med stora lokala variationer. De sura nedfallen har också påverkat lavfloran i negativ riktning (Freundin 1982). Minst påverkad är moss- och svampfloran samt den flora som är knuten till urbana marker i samhället. De naturligt sura jordarna har inte haft tillräcklig buffertförmåga att neutralisera de syror som följt med nederbörden. Nära den tunga industrin är också stofthalten hög och vid vissa tillfällen går det att se svarta avlagringar på berg och vegetation.

Skogarna i Oxelösund är vanligen bergiga och domineras av tall. Tallarna är i allmänhet unga och planterade under senare hälften av 1900-talet. Äldre bestånd finns här och var på hållmarker och längs vissa kustavsnitt, t.ex. Femörehuvud. Tallskogarnas undervegetation är ofta mosaikartad med renlavsklädda berg på höjderna, rismarker med blåbär och lingon på torrare morän samt sumpskog eller mossevegetation med skvattram, tuvull och kråkbär i sänkorna. Det finns två arter kråkbär i kommunen. Den vanligaste är nordkråkbär, vilket är litet speciellt då den i resten av Sörmland är helt knuten till skärgårdarna.

Ren granskog finns i ganska liten omfattning, främst i dalstråk och väldränerade moränsluttningar på inte alltför mager eller bergig mark. Örtrika barrskogar är mycket sällsynta och finns bara som fläckar i den vanliga skogsmarken. En sådan art som blåsippa är exempelvis en stor sällsynthet i skogarna runt Oxelösund. Lövskog uppträder dels på marker som tidigare påverkats av betesdrift dels som trädskikt i kärr eller sumpskogar. Stora ekar förekommer här och var i kommunen, t.ex. vid Ramdalen, Aspa, Femöre och Jagersö.

Hållmarker i skogsmiljö har i Oxelösund en delvis ovanlig artsammansättning. Förutom de vanliga lavarna och mossorna uppträder några kärlväxter som backdunört, kanadabinka, vit fetknopp och klofibbla. Dessa arter är i regel ovanliga i de sörmländska bergen, men i Oxelösund är de karaktäristiska i sådan miljö.

I kommunens skogar finns också gott om förvildade växter. Påfallande vanlig är vildkaprifolen, vilken återfinns nästan överallt i de tätortsnära skogarna. Troligen är klimatet gynnsamt för växten, som därför odlas eller odlats särskilt mycket i trädgårdarna. Genom fågelspridning eller spridning genom sticklingar från trädgårdstippar har den sedan etablerat sig och bildar på flera håll stora bestånd i helt vanlig skogsterräng. Andra växter som ofta förvildas är daggos, häckoxbär, häggmispel och krypoxbär. På många öppna hållmarker hittar man odlade *Sedum*-arter, som en gång troligen utplanterats.

Artrikast flora finner vi på Östersjöns stränder där det beroende på andelen finjord i strandpartierna kan finnas mellan 50 och 75 arter kärlväxter. Rika strandängar, som nu är igenväxande, finner vi vid Aspa och på Jagersö. Strandängarna vid Stjärnholm är artfattiga och mindre intressanta ur botanisk synvinkel men hävdas periodvis av hästar. På Jagersö är en strandäng vid Nötuddsviken särskilt intressant eftersom den slås årligen med slåtterbalk. Nära Vivesta finns en liten fuktäng med glesstarr. Denna art är i Sörmland bara funnen i Oxelösunds skärgård och vid Stensund utanför Trosa.

Fig 6. Typisk naturmiljö i Oxelösund - kala berg med glest skikt av träd och buskar.

Stora delar av det tidigare hävdade kulturlandskapet har avvecklats och det finns bara rester kvar av den ursprungliga ängsfloran. I bryn och på ännu öppna fläckar i anslutning till äldre torp och gårdar kan man se torrängsväxter som backnejlika, kattfot och ängsnattviol, men i stort är ängsfloran försvunnen då tidigare ängs- och betesmarker bebyggts, beskogsats eller odlats upp och övergivits.

Den för botanisten kanske intressantaste floran i Oxelösund är den som är knuten till urbana miljöer. I vägkanter, på industritomter, i järnvägsmiljöer, på jordhögar och avfallsplatser finner man en flora med många rara växter. Kanadabinka, vit sötväppling och strimsporre är som nyinkomna i den svenska floran vanliga i vissa delar av landet. I Oxelösund är de mycket vanliga! Men det finns också riktiga sällsyntheter. Hit hör råttsvingel – ett gräs med tofsliknande vippa - på ett par platser, färgreseda, fältkrassing och kalvnos – den senare starkt hotad och fridlyst. Kalvnosen, som inte har mer än ett dussintal svenska växtplatser, växer bland ogräs i gatumiljön i ett villaområde i södra Oxelösund. En säregen art är också klibbglim – en sydosteuropaisk stäppväxt som är en kvarleva sedan inlandsisen drog sig tillbaka och som lever i extrema miljöer i ytterskärgården. Denna art växer på sin enda inlandslokal i Sörmland på vägrenen mellan motorvägsfilerna strax utanför Stjärnholm (Rydberg 2002).

Fig 7. Pestskräp eller pestilensrot, *Petasites hybridus*, har förts in som medicinalväxt och sprider sig lavinartat på vissa håll som här i trakten av Stjärnholm.

Floran i Oxelösunds skärgård är inte studerad i denna undersökning men genom inventeringar för Sörmlands Flora (Rydberg & Wanntorp 2001) kan noteras många intressanta miljöer och växtsamhällen på många av de större öarna, där det bl.a. växer hönsbär samt på skären där ytterskärgårdens alla typiska arter är väl företrädade. Rika lundmiljöer med frodig vegetation av tandrot och vårärt uppträder exempelvis på Hasselö-Bergö.

3.1.4 Djurvärlden

Faunan i Oxelösunds kommun har inte studerats i denna undersökning. En bedömning gjord utifrån vegetationstypernas diversitet är att markerna har högst genomsnittliga faunavärden. Det finns mycket få undersökningar gjorda som speglar faunan och dess sammansättning. Det högre djurlivet är bäst studerat, särskilt då fågelfaunan där observationer gjorts sedan början av 1900-talet. Flera mycket viktiga sträck- och rastlokaler finns inom kommunen. Kylvattendammen, Brannäs våtmark, Stjärnholmsviken och de grunda vatten utmed kusten, t.ex. Bastängsviken vid Djurnäs, är under flyttningen under vår och höst mycket rika på fåglar och lockar årligen många ornitologer till trakten. Kylvattendammen mottar utsläpp av uppvärmt kylvatten från SSAB:s industrier, vilket gör att dammen inte blir isbelagd under vintern. Detta lockar kvar fågelarter som annars tvingas flytta söderut för att få kontakt med öppet vatten. Vid Brannäs våtmark rastar många fåglar under vår och höst och det har genom åren rapporterats en mängd arter. Skogsmarkerna kring tätorten har ett

ordinärt fågelliv men det finns flera lokaler för hackspettar, bland annat mindre hackspett och tretåig hackspett samt ugglor, mest hornuggla och kattuggla, på hör- och synhåll från bebyggelsen.

Fig 8: Vitkindade gäss betar på vallarna nära Aspa - en allt vanligare syn i landskapet.

Viltstammarna är relativt glesa och vildsvin saknas nästan helt. En översikt av kommunens kräl- och groddjur lämnas av Frendin (1982). Här nämns bland annat Jegersödammen och en damm öster om Aspa som reproduktionsplats för större vattensalamander – en art som är utpekad som skyddsvärd i Natura 2000-systemet. Arten har i nutid påträffats nära Peterslund man kan finnas på flera håll. Delar av Oxelösunds kommun har inventerats i dagfjärilprojektet och flera intressanta fynd har gjorts. Förutom de vanliga arterna har påträffats flera arter bastardsvärmare, av vilka mindre, bredbrämad och sexfläckig bastardsvärmare är rödlistade. Flera fynd har också gjorts av rödlistade arterna silversmygare och violettekantad guldvinge. Mycket ovanliga nattfjärilar har påträffats både vid Stjärnholm med bland annat ekordensfly, vågbandat ordensfly och poppelbuskfly samt i skogen norr om Brannäs våtmark med åtskilliga ovanliga nattflyn. Övriga insektsgrupper är inte alls undersökta i kommunen. Det finns bara några ströfynd av skalbaggar gjorda. Möjligen kan rödlistade vedskalbaggar och andra till äldre träd knutna insekter finnas i vissa av de äldre tallmiljöerna.

Skärgårdsområdena har ett mycket intressant djurliv. Dessa ingår dock inte i denna naturvårdsplan.

3.1.5. Skogar

Skogarna i Oxelösunds kommun är präglade av närheten till Östersjön. Hällmarker är vanliga och på de flesta håll är tallskogen den skogstyp som präglar landskapet. Över 60% av trädbeståndet utgörs av tall och äldre tallskog > 120 år upptar nära 20% av de kommunägda tallskogarna på fastlandet. Riktigt gamla tallbestånd med träd >200 år finner vi på Femörehuvud, norr om Femöre fiskehamn, söder om Marviken på Brannäshalvön, i skogen norr om Danviken samt på Jegersö vid Trappviken. En orsak till den starka talldominansen är att jordtäcket på de flesta håll är tunt och att man i

skogsbruket också satsat på att plantera tall istället för gran. Blandskogar med tall och gran är vanliga, antingen med blandad trädslagssammansättning eller i mosaikartade bestånd där endera tall eller gran dominerar, i huvudsak betingat av topografiska växlingar. Ren granskog, slutligen, är inte så vanlig men äldre granbestånd ser man exempel i västra Inskogen, norr om Danviken samt fläckvis på Jegersö och Femöre.

Fig 9. Gammal barrskog. Femörehuvud. Foto: Emil Gustafsson

Mot bebyggelsen, i bryn samt i fuktiga terrängavsnitt växer också lövträd, främst björk och asp, på många håll också ek. I skogsterrängen är också småträd av ek, rönn och sälg vanliga. Kärr och lövrika sumpskogar upptar en mycket liten areal i kommunen. Mot stränderna växer alskogar, ofta tunna bårder, där också andra trädslag som ask, björk och vide kan ingå. Vid Stjärnholm finns ett sälgbestånd på nästan 0,5 ha, vilket är mycket ovanligt i länet. Rena ekbestånd hittar man på flera håll, främst på norra och västra Femöre, vid Brannäs gård intill vägen, vid Ramdalen nära idrottsplatsen, vid Brannäsvägen nära Aspa och Brasstorp, nära Jegersö gård, norr om Stjärnholmsviken samt på några av de större öarna i den inre skärgården. Ädellövskog med andra träd än ek finner man främst kring Stjärnholm, inte bara i själva parken, utan också vid Tegelbruket samt väster om slottet.

Skogarna är viktiga som luftrenare i en kommun med mycket luftföroreningar. De utgör också viktiga rekreationsområden för en befolkning som på gång- och cykelavstånd har svårt att nå skogar på andra håll. Grönstrukturen med skogar och skogsbackar nära bebyggelsen är viktig att upprätthålla och i Oxelösund finns en bra grönstruktur värd att bevara.

Hotbild: Den vanligaste hotbilden är givetvis avverkning av äldre skogar och/eller skogar med lång kontinuitet. Många av skogens arter är beroende av äldre träd, död ved och av lång kontinuitet, d.v.s. att marken varit skogbevuxen under lång tid. Skogar med tidigare kulturpåverkan kan ha varit glesa till följd av att det gått betesdjur där. I många sådana skogar sker ofta en förtätning av lövsly och gran och många naturvärden kan gå förlorade. En annan hotbild, särskilt påtaglig i närheten av tätorter, är att för friluftslivet viktiga skogar går förlorade till följd av exploatering, vanligen bebyggelse. Det är därför viktigt att kommunen noga väger in friluftslivets intressen i översiktsplaner och detaljplaner, så att staden får en positiv grönstruktur.

3.1.6. Odlingslandskap

Odlingsmarkerna i Oxelösunds kommun är till största delen igenväxta eller bebyggda. Man kan på flera håll, intill de gamla torpen och de nedlagda gårdarna se frimärkssmå rester av det gamla kulturlandskapet i form av gräsmarker med örtrik flora som t.ex. vid Jegersö gård, nära Aspa gård och vid Basttorpsviken och runt Stjärnholm. Betesdjur finns vid Stjärnholm (hästar), Basttorpsviken samt i ekbacken söder om Lilla Ämtnäs, där en liten del av backen går in i Oxelösunds kommun. Växter knutna till odlingslandskapets naturtyper, t.ex. många ängsväxter, är på stark tillbakagång på fastlandet men har lyckats hålla sig kvar på några av de större öarnas rester av ett gammalt kulturlandskap. En del torrängsväxter lever kvar på de kalkhällar som finns i och runt Oxelösund. Flera av dessa växter är ovanliga utanför kalkområdena.

Hotbild: Det största problemet för odlingslandskapet generellt är att marker som tidigare brukats nu växer igen eller tas i anspråk på annat sätt, vilket oftast beror på att det saknas brukare och betesdjur. Många av odlingslandskapets naturtyper är ytterst viktiga för den biologiska variationen. Ängar, artrika betesmarker, ekhagar, öppna strandängar, ljusa bryn, åkrar rika på ogräs, gårdsmiljöer etc försvinner med sin artrika flora och fauna. I Oxelösunds kommun är det mycket viktigt att bevara de sista resterna av det gamla odlingslandskapet på de få ställen där det ännu lever kvar.

3.1.7. Våtmarker

Större våtmarker saknas i kommunen. Myrar i miniatyrformat finner man uppe i bergsterrängen där vindskyddade svackor med dålig dränering ofta fylls av mossevegetation, där skvattram, tuvull och kråkbär är typiska inslag. Särskilt på Brannäshalvön finner man små kärr och sumpskogar, vilka tyvärr ofta är dikade, men även i Basttorpsskogen finns en del smärre kärr. Den anlagda våtmarken på Brannäshalvön är kommunens största våtmark. Naturvärdena är här främst knutna till fågellivet, vilket också gäller kylvattendammen vid SSAB. En annan våtmark som uppstått genom mänsklig verksamhet är kärret vid Stjärnholm, där en gammal lertäkt vuxit igen. Andra värdefulla våtmarker är strandängarna längs kusten, särskilt Bastängsviken och Stjärnholmsviken men också den lilla artrika strandängen på Jegersö, vilken sköts med slätter. Längs kusten finns också en del albestånd på våtmark.

Fig 10. Våtmarker av alla slag är viktiga för våra sjö- och träskfåglar. Här en knölsvan vid Brannäs våtmark.

Hotbild: Våtmarker kan drabbas på olika sätt. Det vanligaste hotet är igenväxning av öppna våtmarker. Detta kan ske naturligt då uppväxande skog genom sin tillväxt dränerar våtmarken och på så sätt sänker grundvattennivån ytterligare. Processen påskyndas genom dikning. Många våtmarker har dikats för att skapa odlingsbar jord eller öka skogsproduktionen. Våtmarkerna i Oxelösund är mycket små och har sällan utsatts för dikning.

3.1.8. Sjöar och vattendrag

Det finns inga naturliga sjöar i Oxelösunds kommun. Det beror till stor del på att kommunen är liten, men också att terrängen är småkuperad och väl dränerad. Även större vattendrag lyser med sin frånvaro. Endast några mindre bäckflöden finns här och var, t.ex. vid Stora Bene.

Hotbild: Eftersom naturtyperna i stort sett saknas inom kommunen finns heller inte någon hotbild. Den anlagda våtmarken med sin öppna vattenyta hotas av igenväxning om den skulle tas ur bruk, eftersom den är grund och relativt rik på näring.

3.1.9. Hav och Skärgård

Havet och skärgården behandlas inte i detta sammanhang, då en särskild naturvårdsplan är tänkt att upprättas för Oxelösunds skärgård. Det bör dock poängteras att skärgården har en mycket stor betydelse för såväl, flora, fauna som för båturet friluftsliv. Skärgården består av en inre del med medelstora öar och en yttre del med ögrupper av små skär och kobbar.

3.1.10. Stränder

Kommunen har en i förhållandevis till landarealen påfallande lång och flikig strandlinje. Den slingrar sig runt den landtunga där tätorten ligger och runt vikar och uddar. Detta innebär också att stränderna ger ett mycket stort bidrag till den biologiska mångfalden i kommunen. Dels finns talrika strandtyper, alltifrån karga bergknallar till örtrika strandhällar, steniga eller grusiga moränstränder och slutligen stränder av finsediment där det kan finnas strandängar, yviga vassar eller unga lövskogsbestånd.

Hotbild: Stränderna kan drabbas på olika sätt. Tidigare öppna strandpartier där det gått betesdjur växer igen med tiden och många arter djur och växter minskar eller försvinner. Vissa strandmiljöer kan drabbas av förslitning till följd av ett intensivt friluftsliv. Det gäller främst klipphällar och trampkänsliga gräsmarker. Stränderna är också hotade av Östersjöns miljöproblem. Övergödningen kan skapa mer artfattiga växt- och djursamhällen och vid stora oljeutsläpp kan stränderna förstöras av den indrivande oljan. Andra hot mot stränderna är exploatering, vilket dock till stor del motverkas av strandskyddet. Det är dock viktigt att strandskyddsärendena inte bara behandlas med hänsyn till friluftslivet utan även väger in naturvårdsintressen som den biologiska mångfalden i strandmiljöerna.

3.1.11. Tätortsnatur

Oxelösund är rikt på urbana, d.v.s. starkt människopåverkade miljöer, med en speciell flora och fauna. För floran är hamnområdet, järnvägsmiljöerna och vägkanterna viktiga tillflyktsorter för konkurrenssvaga växter som kommit in till tätorten via samfärdseln eller kommit ut i naturen från trädgårdar och parker. Flera av de riktigt sällsynta växterna på fastlandet i kommunen som kalvnos, fältkrassing, råttsvingel, färgreseda och klibbglim växer just i sådana urbana miljöer.

Hotbild: Den tätortsnära naturen får idag betraktas som ohotad. Den variation av olika biotoper som finns i och omkring tätorten kan dock minska vid en alltför ensidig hantering av olika restmiljöer, t.ex. att alla öppna marker besås med gräs eller besprutas mot s.k. ogräs.

3.1.12. Värdefulla arter

På fastlandet i kommunen är det relativt sparsmakat med sällsynta arter. Några ovanliga kärlväxter har nämnts ovan, men ytterligare rariteter har setts genom åren. På Femöre finns de rödlistade maskrosorna liten kärrmaskros och fläckmaskros, på ruderatmark i samhället kan man stöta på råttsvingel och grustrav. Vid Stjärnholm växer flera ovanliga arter, bl.a. kranssalvia, vilka dock misstänks varit odlade. Detta gäller även lundalm, ett sydligt lövträd som setts nära Stålverket. En rödlistad svamp som finns mycket av i kommunen är talticka, vilken är helt knuten till gamla tallar. Andra ovanliga svampar är purpuricka, fransrika, grantaggsvamp och olivskräling. Fjärilar har inventerats i dagfjärilprojektet och bland fynden märks flera arter rödlistade bastardsvärmare samt hedpärlemorfjäril och apollofjäril. Bland ryggradsdjur kan nämnas större vattensalamander vid Peterslund samt otaliga, delvis mycket ovanliga fåglar som observerats i kylvattendammen, vid Brannäs våtmark och på strandängarna under flyttningstider.

Fig 12. Kal tallört, *Monotropa hypopitys* ssp. *hypophegea*, är en raritet i länet, men finns nära våtmarken vid Brannäs.

Hotbild: En generell hotbild mot många arter är det nedfall av främst försurande ämnen som sker i och omkring tätorten. Flera försurningskänsliga arter kan tidigare ha slagits ut. De sällsynta arterna finns ofta i små populationer och lever på marginalen, vilket utgör ett hot i sig. Beroende på vilken art det handlar om är det annars ytterst miljön den lever i som på olika sätt kan vara utsatt för förändringar, vilket på sikt även kan vara ödesdigert för den hotade arten ifråga.

3.2. Naturskyddade områden

Områden i skärgården beskrivs mer ingående i en kommande naturvårdsplan för skärgården.

Femöre naturreservat

År 2006 bildades det första kommunala naturreservatet i Oxelösunds kommun. Femöre naturreservat är 235 hektar stort och avsattes för att bevara ett område med gammal barrskog av stor betydelse för friluftslivet. Den södra delen, Femörehuvud, har mycket stora naturvärden kopplat till gammal barrskog och till den mäktiga klippsluttningen i söder.

Fågelskär naturreservat

En drygt 9 hektar stor ö cirka 3 km öster om Gamla Oxelösund, tidigare domänreservat. Ön domineras av hållmarker och gammal tallskog. Centralt på ön finns en lagun, som avsnörts av landhöjningen.

Hävringe-Källskären, Djurskyddsområde

Området består av ön Hävringe samt mindre ögrupper av väsentlig betydelse för gråsäl och fåglar med bl.a. skräntärna och olika alkfåglar. Källskären och Vattungarna är fågelskyddsområde och tre mindre områden är salskyddsområden. Hela området ingår i Natura 2000. Marint naturreservat är planerat.

Grässkären, Djurskyddsområde

Fågelskyddsområde i Oxelösunds yttre skärgård med ett rikt fågelliv.

Furö, Natura 2000

Södra delen av öarna Furön och Bjurshalsen är skyddade som ett Natura 2000-område på grund av den mycket gamla tallskogen som finns där.

Hasselö-Bergö, Natura 2000

Hasselö-Bergö äger en gammal tallskog på mager mark. I bergkanter och dalgångar växer ädellövskog med rik flora.

Ekbacken vid Lilla Ämtnäs (del av), Biotopskydd

Vid Lilla Ämtnäs finns en ekbacke som delas av gränsen mellan Oxelösunds och Nyköpings kommun. Den mindre östra delen hör till Oxelösunds kommun. Backen är hävdad och är bevuxen med stora, grova ekar av stor betydelse för många arter knutna till gamla träd, bl.a. har den sällsynta hålträdsklokryparen påträffats här. Arten ingår i habitatdirektivet som en art vi skall skydda genom nätverket Natura 2000. Ekbacken vid Lilla Ämtnäs ingår dock inte i Natura 2000.

3.3. Områden av stor betydelse för friluftslivet

I en tidigare rapport (Rydberg 2007) beskrevs och värderades kommunens närströvområden. Endast områden på fastlandet behandlades. Mest värdefulla bedömdes Jagersö och Femöre vara, även om Femöre behandlades kortfattat i rapporten då området är kommunalt naturreservat. Andra mycket viktiga närströvområden är skogen vid norra Peterslund, genom vilken bland annat Sörmlandsleden passerar och anslutande skogsparti vid Peterslundskolan, vidare skogen norr om Breviksskolan med utsiktspunkter från vattentornet och över den fågelrika kylvattendammen. Samma värde gavs till skogen söder om Marviken, som av många utnyttjas för sin fina kustpromenad och för sina naturupplevelser kring Brännäs våtmark, vidare till Danvikshagen – stråket mellan bebyggelsen vid Danviken och havet – med sin strandpromenad och de fina badmöjligheterna längs stranden. Mycket välfrekventerad är också skogen vid Ramdalens idrottsplats med sitt centrala läge och natursköna promenadstråk. Hög klass fick också Stenviksbergen – en grön kil mellan två villaområden i Stenvik med stigar, promenad- och cykelstråk.

Av mycket stor betydelse är alla skogspartier nära skolor och förskolor. De betjänar över tid sammantaget tusentals och åter tusentals barn, som på raster och fritid leker i skogens alla vinklar och vrår och på så vis får en nära och naturlig kontakt med naturen. Exempel på sådana viktiga skogar, förutom de ovan nämnda, är skogen vid f.d. Sundaskolan, vid Frösängs förskola, skogsbacken vid Dalgångsskolan, skogen norr om Danviksvägen, den norr om Björntorp, bergklacken vid förskolan Blåklockan och längre söderut även skogspartiet mot Jegersösundet.

Naturintresserade söker sig främst till Femöre, inte minst Femörehuvud, men också till Brannäs anlagda våtmark, till Stjärnholm och till de lövrika markerna vid Aspa och Vivesta. Vintertid är även Kylvattendammen av intresse eftersom man här kan skåda sjöfåglar på isfritt vatten vintern igenom.

Riksintressen

I Oxelösunds kommun finns två riksintressen för bevarande av natur. Ett område av riksintresse för naturvård är Oxelösunds mellan- och ytterskärgård samt Natura 2000-områdena Femörehuvud, Hasselö-Bergö och Furö. Områden av riksintresse för friluftsliv är Femöre, södra Furö och större delen av skärgården.

3.3.1. Prioriterade områden för skydd och åtgärder

KLASS A: Mycket värdefulla områden

Föreslagen skyddsform

A1. Stjärnholm

A2. Bastängsviken

A3. Skog norr om Danviken

A4. Ramdalen

A5. Femöre naturreservat

A6. Jegersö friluftsområde

A7. Jegersö vid Trappviken

A8. Jegersö S om koloniområdet

A9. Himlabacken

A10. Marviken – Getnäsudden

Naturvårdsavtal

Kommunalt naturreservat

Kommunalt naturreservat

Kommunalt naturreservat

Kommunalt naturreservat

Biotopskydd

KLASS B: Värdefulla områden

B1. Kvarndammen

B2. Strandskog N om Gåsskär

B3. Västra Inskogen

B4. Peterslund

B5. Strandudden vid Bara

B6. Jegersö vid Strömsundet

B7. Djupviksberget

B8. Ekområdet vid Brasstorp

B9. Skog N om Breviksskolan

B10. Aspaviken

B11. Sumpskog SV om Brannäs våtmark

B12. Brannäs våtmark

B13. Blandskog norr om Brannäs våtmark

B14. Skog 1500 m OSO om Brannäs

Kommunalt naturreservat

Biotopskydd

KLASS C: Områden med vissa värden

- C1. 800 m NV om Stjärnholm
- C2. Flyttstråk mellan Ämtnäs och Stjärnholm
- C3. Träskbacken-Utterkärret
- C4. Inskogens östra del
- C5. Skog söder om Lastudden
- C6. Danvikshagen
- C7. Jegersösundet
- C8. Stenviksbergen
- C9. Villastaden
- C10. Vivesta nära Badudden
- C11. Skog mellan Granliden och Aspaviken
- C12. Aspaläget
- C13. Brännäshalvön
- C14. Gamla vattentornet
- C15. Stegeludden

3.3.2. OMRÅDESBESKRIVNINGAR

Fynd av arter – där inte annat uppges – avser fältobservationer vid inventeringen av närströvsområden (Rydberg 2007). Samtliga artobservationer är inlagda i Artportalen, där fynden preciseras på karta. Observera att det efter områdesbeskrivningarna, sid 62, finns ett par viktiga tillägg, vilka är nödvändiga komplement till de beskrivna områdena i denna naturvårdsplan.

Beskrivning av mycket värdefulla områden – klass A

Till klass A hör sådana områden som är mycket väsentliga för att upprätthålla en god status hos den biologiska mångfalden på fastlandet i Oxelösunds kommun. Det kan röra sig om för kommunen unika naturtyper och/eller arter, för miljöer med ett mycket artrikt växt- och djurliv. I bedömningen ingår också om området är intressant för friluftslivet, särskilt då om de biologiska värdena eller natursköna partier utövar lockelse på friluftslivet, t.ex. om områdena är intressanta för naturstudier.

A1. Stjärnholm (karta 1)

Kring Stjärnholms slott öppnar sig ett omväxlande, lövrikt landskap med delvis höga naturvärden. Själva stiftsgården med parken utgör en kulturskatt och mycket av vegetationen är präglad av gångna tiders verksamhet. På båda sidor om slottet finns värdefulla alléer, som sätter sin prägel på landskapet.

Längs vägen nordväst om Stiftsgården finns ett löv- och blandskogsbestånd med delvis gamla träd. Beståndet är av Skogsstyrelsen klassat som nyckelbiotop. Flera av tallarna är grova, vilket även gäller en flerstammig, imponerande lind i den sydöstra delen. Här finns också några grova askar. I den omväxlande vegetationen kan man se buskar och småträd av luddros, hassel, sötkörbär, lönn och måbär och i fältskiktet är det gott om parksmultron (föregångaren till våra jordgubbar). I anslutning till några mindre berghällar kan man finna torrängsväxter som ängshavre, ängsnejlika och backlök.

Fig. 14. Stjärnholm med omgivande landskap utgör en fantastiskt fin natur- och kulturmiljö strax innanför porten till Oxelösund.

Strax väster om Stiftsgården ligger en bergkulle med 100 -150-årig tallskog. I sluttningen ned mot gården övergår den i en parkliknande ädellövskog med senvuxna ekar, äldre tallar, ask, lönn, bok och en del förvildade växter som vildkaprifol, ädelgran, körvel och kirskål. Naturen har fått sköta sig själv under lång tid och det finns inte mycket kvar av den gamla parkstrukturen. Bland annat finns det rikligt med död ved av olika trädslag och dimensioner samt högstubbar av björk och torrakor av tall. Området har stor betydelse för arter som lever i eller på död ved. Skogspartiet är klassat som nyckelbiotop.

Öster om slottsbyggnaden finns den skötta delen av parken, med ovanliga parkträd som serbisk gran och piktagran samt förvildade parkväxter av botaniskt intresse. På våren blommar smånunneört, ängsvårlök och pestskråp. I parken finns också stora askar, lindar och lönnar.

Fig 15. Ängsvårlök, *Gagea pratensis*, en av tre arter vårlökar vid Stjärnholm.

Stjärnholmsviken, strax norr om slottet, är en grund havsvik med höga vassar och en strandäng, som periodvis betas av hästar. Området har en stor betydelse som fågellokal, främst under flyttningstiderna vår och höst. På strandängarna ses ofta gulärta, ängsbiplärka, vattenrall, enkelbeckasin, morkulla och brun kärrhök och i de närmast omgivningarna häckar eller observeras regelbundet kattuggla, hornuggla, sparvuggla, grå flugsnappare och törnskata. Bland rastande fåglar ses då och då sångsvan, fjällvråk, vigg och t.o.m. lappsparv har setts här (Artportalen - fåglar). I Stjärnholmsområdet ses vissa år vaktel - en hönsfågel som är ovanlig i dessa trakter (Jan Gustafsson, muntl.)

Om man följer spången norrut över Stjärnholmsvikens strandängar kommer man fram till en lövskog med mycket ek. Längs ridstigen i söder är det örtrikt och här växer bland annat stor blålocka, svinrot, vitsippa, skogsviol och stenbär. Mot kommungränsen i norr finns en bergrygg med äldre tallar och en liten mosse med skvattram, tuvull, odon och nordkråkbär. Vid Flättna Grindstuga strax norr om viken finns ovanliga fjärilar som mindre bastardsvärmare och silversmygare (båda rödlistade), silverstreckad pärmorfjäril, svartfläckig glanssmygare och svingelgräsfjäril (Lasse Petterson – Artportalen). Även mycket ovanliga nattfjärilar som ekordensfly, vågbandat ordensfly, poppelbuskfly, kamspröat lundfly och svartprickigt plattfly är påträffade i området (Jan Sjöstedt, i brev).

Vid vägen österut från slottsparken ligger det gamla, nu övergivna tegelbruket. Här finns en damm, som är en rest av den gamla lertakten. Dammen är bevuxen med alar, periodvis vattenfylld och av intresse för groddjur och små vattendjur. Dammen är omgiven av ädellövskog med främst ask, men även alm och lönn. Skogen är klassad som nyckelbiotop. Vegetationen är örtrik med vitsippa, humleblomster, rödblåra och svarta vinbär. I kärret växer dessutom rankstarr, besöksöta, andmat och sjöfräken. (Rapport - Närströvområden, se område 4, 6, 11 och 12).

Naturvårdsbedömning: Landskapet vid och omkring Stjärnholm är omväxlande och lövrikt. Slottet med omgivningar har det största beståndet i kommunen av grova lövträd. Tre skogsbestånd är klassade som nyckelbiotoper. Parken har en speciell flora av förvildade parkväxter. Stjärnholmsviken har ett intressant fågelliv. Alléerna mot gården är de bäst utbildade i kommunen.

Förslag till skötsel: Gamla lövträd bör få stå kvar då de är viktiga för den biologiska mångfalden. De öppna markerna bör hävdas med bete. Det är även viktigt att bevara områdets diversitet och aktivt motverka åtgärder som ger likriktning av landskapets biotoper.

A2. Bastängsviken (karta 1)

Beskrivning: Vid Basttorp ligger en grund havsvik, Bastängsviken, även benämnd Bastetorpsviken, av stor betydelse för fågellivet, särskilt under flyttningsperioderna under vår och höst. Även buskmarkerna och de betade strandängarna innanför är betydelsefulla, bland annat med häckande törnskata, gulärta, ängsbiplärka, rödbena, morkulla och enkelbeckasin. I vassarna häckar numera brun kärrhök. Under rastperioden kan man få se dubbelbeckasin (Jan Gustafsson, muntl.) samt ovanliga vadare som gluttsnäppa och svartsnäppa (Artportalen 2008-2010 via Jan Karlsson, Jan Gustafsson och Urban Grenmyr). Någon botanisk inventering av strandängarna har inte gjorts men i Sörmlandsfloran finns ett registrerat fynd av norskstarr, en rätt ovanlig art knuten till havsstränder. (Rapport - Närströvområden, se del av område 64).

Fig 16. Lilla Djursvik med de artrika fuktängarna mot Bastängsviken.

Naturvårdsbedömning: Strandängen är den enda nötbetade strandängen inom kommunen och genom att den hävdats under lång tid av intresse för floran och i synnerhet fågelfaunan. Biotopen är även viktig som rastlokal under fåglarnas flyttning.

Förslag till skötsel: Den biologiska mångfalden bör bevaras om strandängen även i fortsättningen hävdas. Kommunen bör diskutera möjligheten till naturvårdsavtal. En botanisk inventering av strandängen är önskvärd.

A3. Skog norr om Danviken (karta 1)

Beskrivning: Öster om St.Djursvik ligger ett större sammanhängande skogsområde som till största delen är bevuxet med barrskog. Terrängen i västra delen är kraftigt kuperad med korta bergryggar och mellan dessa en centralt belägen, i öst-västlig riktning gående dalgång. I öster blir topografin mer utjämnad. I nordväst reser sig ett höjdparti med 125 - 150-årig hällmarkstallskog. Här har inga avverkningar skett under åtskilliga decennier och tallarna är gamla. Denna del har Skogsstyrelsen klassat som nyckelbiotop. I grunda svackor har utbildats små miniatyrmossar med ljung, skvattram och tallvitmossa. Lavfloran är väl utvecklad med mycket islandslav och vinterlav på bergknallarna och på de grånande torrakorna växer en tät päls av knappåslavar, främst svart spiklav, *Calicium glaucellum* och vednål, *Chaenotheca brunneola*.

Dalgången söder om berget är bevuxen med blandskog av moss-risik typ. Gammal granskog med lång kontinuitet finns också i östra delen av skogsbeståndet, ned mot Grävlingstigen. Granskogen är här 100-120 år gammal. Karaktärsarter är kammossa i mängd och mattor med linnea. Även om skogsgolvet i stora stycken kläds av mjuka mossmattor dominerar bärrisen i vissa delar och lokalt kan

även örtrika partier med skogsviol, vitsippa, stenbär och björkpyrola uppträda. Svampfloran är sannolikt av stort intresse. Vid ett besök 2006 noterades ovanliga arter som grantaggsvamp (rödlistad), signalarterna brokspindling, blomkålssvamp och fjällig taggsvamp samt gransopp. Skogen gränsar i väster till en väg med en allé av gamla ekar och aspar.

Fig 17. Den vackra brokspindlingen, *Cortinarius bolaris*, växer i skogen norr om Danviken.

Skogen utgör en mycket viktig potential som friluftsskog. Markerna är lättgångna med en god tillgång på bär och svamp. Bullerstörningarna från trafik och industrier är jämfört med flertalet andra tätortsnära skogar i kommunen tämligen blygsamma, vilket till stor del beror på att den uppväxta skogen med gran (tätt vintergrönt grenverk från trädtopp till bas!) dämpar buller effektivt. (Rapport - Närströvsområden, se område 9).

Naturvårdsbedömning: Den stora arealen uppvuxen granskog med lång kontinuitet är unik för kommunen och ger besökaren en känsla av orörd natur. Skogen är även en framtida viktig resurs för friluftslivet. I nordväst finns en nyckelbiotop med gammal tallskog.

Förslag till skydd: Området bör ingå i ett framtida kommunalt naturreservat.

Förslag till skötsel: Nyckelbiotopen i nordväst bör lämnas för fri utveckling. I den gamla granskogen, i skogsbruksplanen bestånden 103, 115, 117-118, bör skogen skötas antingen genom försiktiga gallringar, till exempel plockhuggning eller utvecklas fritt. I det senare fallet skall nedrasade träd rensas bort från stigarna. Gammal granskog är en stor bristvara i kommunen, och därför viktigt att denna granskog, åtminstone delvis, får utvecklas mot naturskog.

A4. Ramdalen (karta 5)

Beskrivning: Strax sydost om Sunda trafikplats via en cykelled från Sunda-området leds man in i ett lövrikt landskap, som särskilt under våren sprudlar av blommor och fågelsång. Nära trafikplatsen höjer sig en liten bergbacke med sidor av grund morän. Denna är bland annat bevuxen med 10 -15

grova ekar. Vegetationen runt de äldre ekarna är bortröjd. Flera av träden har ensidiga stamskador, i några av dem växer svavelticka, i en av de grövre ekarna den rödlistade oxtungsvampen. Flera av ekarna har håligheter av betydelse för häckande fåglar. De barklevande lavarna har med tiden decimerats på grund av luftburna föroreningar.

Fig 18. Gamla fruktkroppar av den rödlistade oxtungsvampen på en gammal ek i Ramdalen mitt i Oxelösund.

Strax öster om bergbacken ligger en annan, mer långsträckt höjd där en promenadstig ringlar sig på krönet genom en sal av lövträd och vackert spolformade enar. I sluttningen ned mot Ramdalen finns ett flertal grova ekar. Även söder om cykelvägen finns en biotop med mycket ek och en kvävegynnad växtlighet med högväxta örter och gräs.

Delar av skogen har Skogsstyrelsen klassat som nyckelbiotop. Värde ligger främst i de grova ekarna med sitt växt- och djurliv. Floran är i området av växlande karaktär, ofta örtrik, särskilt under lövträden och på de kalkförande berghällar som kantar brynen mot Ramdalsskolan i väster. Exempel ur den rika floran är ängsskära (rödlistad), knägräs, svinrot, vindaggekåpa, blåsippa, trolldruva, hässlebrodd och skogsvicker, den senare mycket sällsynt i kommunen. På kalkhällarna växer arter som blodnäva, darrgräs, sammetsdaggekåpa, brudbröd (riklig!), vit fetknopp, ängsnejlika, kantig fetknopp, getrams och hällebräken tillsammans med kalkgynnade mossor som plyschmossa, guldlockmossa, kalklockmossa, kalkkrusmossa, gruskammossa och strålkranmossa. Kalkhällarna är uppbyggda av vertikala band, vilka är kvarstående strukturer av en hårdare bergart i omgivande, delvis nedvittrade kalkmineral.

Lövskogen har mycket stor betydelse som inramning av Ramdalsområdet med sin skola och sportanläggning. Parallellt med cykelbanan, genom de lummiga lövskogsbestånden, leder en promenadväg, kallad Hälsans stig. Stigen leder norrut via en gångbro över motorvägen vidare in mot Oxelösunds centrum. (Rapport - Närströvområden, se område 55).

Naturvårdsbedömning: Den rika florán och faunan, lövrikedomen och de gamla ekarna berikar i hög grad den biologiska mångfalden i tätorten och är en mycket värdefull tillgång för naturintresserade. I området finns många växter och som annars är ovanliga i kommunen.

Förslag till skötsel: En försiktig röjning kring de större ekarna bör göras med jämna mellanrum, så att den biologiska mångfalden knuten till träden bevaras. Kalkhällarna i brynet mot Ramdalsskolan bör hållas öppna genom att ta bort sly och buskvegetation. Området bör undantas från exploatering i alla former, då det har stor betydelse för naturvården och för friluftslivet i tätorten.

A5. Femöre naturreservat (karta 3)

Beskrivning

Femöre är en halvö, åtskild från fastlandet genom en kort bro där man kan färdas över med bil. Reservatet har en yta av 250 hektar, varav 22 ha på Natura 2000-området Femörehuvud. Huvuddelen av Femöre är skogbevuxen. Skogen är till övervägande del olikåldrig, tämligen mager och domineras av tallar. Tallskogen befinner sig dels på hällmark dels på torra, grunda jordar av hedkaraktär. Skogens utseende bestäms delvis av det havsnära läget, vilket format tallarna efter vindarna. Denna kusttallskog har stor utbredning i Oxelösund, men på Femöre finns dessutom mycket gamla bestånd, av vilka flera klassats som nyckelbiotoper. Ett system av hällmarkstallskogar med tallar mellan 200 och 300 år, ligger i norra delen av reservatet söder om småbåtshamnen, en annan gammal tallskog på udden mot Breviken, ytterligare några kring Insjön samt ett stort sammanhängande bestånd på Femörehuvud. Sällsynta arter, knutna till äldre tallbestånd är lavar som kortskaftad ärgspik, nästlav, talticka och vintertagging – samtliga utom nästlav rödlistade. Mellan tallskogshöjderna förekommer stråk av blåbärsbarrskog samt sumpskogsstråk, där ibland klibbal, ibland björk och någon gång tall är dominerande trädslag. I alsumpskogen växer signalarten glansfläck (en skorplav) på gamla alar.

Inom området finns även två mindre ekbestånd med cirka 170-åriga ekar. Utmärkande för dessa är den stora förekomsten av gamla vidgreniga ekar, en del i bergsmiljö som vuxit långsamt och trots sin ringa grovlek är mycket gamla. I ekbestånden finns flera arter som vid en inventering och naturvärdesbedömning (Sellberg 2005) påträffats i området och som indikerar lång kontinuitet av gamla ekar och som till och med i ett länsperspektiv är sällsynta och skyddsvärda. Hit hör de rödlistade arterna blyertsrav, gammeleksrav, grå skärelav, gul dropplav, rödbrun blekspik, skärelav, ekspik och liten sönderfallsrav – de två senare lavarna klassade som sårbara enligt den senaste rödlistan (Gärdenfors 2010).

Femörehuvud är ett Natura 2000-område som består av mycket gammal, delvis grov tallskog med många stående döda träd och lågor. I en dalsänka växer även en mossrik barrblandskog med inslag av linnea, knärot och grönpýrola. På platån finns en serie militära anläggningar, där Femörefortet gjorts om till armémuseum med visningar för allmänheten. Ned mot Östersjön i söder finns trappstensliknande bergbranter med en värmeälskande flora och en rik förekomst av lavar.

Fig 19. Kvartslav, *Lecanora muralis*, en av många lavar på silikatbergen på södra Femöre.

Hela naturreservatet är genom sin tillgänglighet, sina höga natur- och skönhetsvärden samt närhet till tätorten av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv. I området finns stigar, grill- och rastplatser, havsutsikter och oexploaterade stränder utmed en nära tre kilometerlång sträcka, och sommartid samlas många på Femöre för att sola och bada.

Femöre naturreservat bildades genom beslut av kommunfullmäktige 31.5.2006. Varje år vid denna tid anordnas Femöre-dagen då man kan få information om reservatet samt kunna delta i organiserade vandringar samt andra aktiviteter.

Naturvårdsbedömning: Reservatet har höga värden för både naturvård och friluftslivet. Av särskilt intresse är de naturskogslika barrskogsbestånden samt de rödlistade och sällsynta lavar som växer i ekbestånden i reservatet. Området är naturskönt och lockar många besökare, inte minst sommartid.

Förslag till skötsel: Skötsel bör bedrivas enligt aktuell skötselplan för naturreservatet och bevarandeplan för Natura 2000-området Femörehuvud.

A6. Jegersö friluftsområde (karta 4)

Beskrivning

Ett av kommunens största sammanhängande skogsbestånd finns på norra Jegersö. Området är relativt höglänt och domineras i centrala delar av hållmarkstallskog, som dels är medelålders och relativt smalstammig, dels av äldre typ med tallar vars ålder sannolikt överstiger 200 år. Särskilt värdefulla tallbestånd finns nordväst om OK Måsens klubbstuga, där det också är gott om död ved i form av torrakor och lågor av gran, samt i närheten av gravröset centralt i skogen där gamla tallar växer på hållmarker beväxna med renlavar och ljung. Dessa hållmarker sträcker sig sedan åt väster nästan ända fram till havet. Svampfungan på hållmarkerna är karaktäristisk med de vanliga arterna tillsammans med mer ovanliga arter som motaggsvamp (rödlistad), blodticka, kanelnagelskivling och

rynkmussling. Mellan hållmarkerna uppträder cirka 80-åriga gran- och barrblandskogar på morän. Ibland är de mossrika med till synes lång kontinuitet och med stora mängder kammossa, men ibland tar lågörterna över och floran blir mer artrik. Mot stranden i norr uppträder en del mossiga blockbranter. Ett mindre skogsparti brann under 2010, vilket är intressant ur naturvårdssynpunkt, då flera arter är knutna till brand och berikar därigenom den biologiska mångfalden i området.

Vegetationen i området är ganska ensartad och kalkfattiga marker med ris av lingon, blåbär och ljung dominerar stort. Rikast flora finns närmast stränderna, där jordarna är yngre och mindre urlakade på näring. I barrskogsmiljö kan man då hitta vitsippa, blåsippa, hässlebrodd, majbräken, klotpyrola, ekbräken och linnea, i alkärr nära Trappviken högre arter av olika slag och på stränder och strandängsfragment längs den södra kanten dyker det upp strandängsväxter som gulkämpar, gåsört, kustarun, ormtunga, havssälting, strandrödtoppa, strandgråbo och strandmynta. Fyndet av strandmynta är överraskande, då det tidigare inte gjorts några fynd av denna art utmed den sex mil långa kuststräckan mellan Tystberga och Tunaberg (Uttervik).

Jogersö friluftsområde är av väsentlig betydelse för det rörliga friluftslivet i kommunen och besöks även av folk från andra tätorter. Tillsammans med Femöre är det kommunens viktigaste rekreationsområde med gång- och cykelleder, motions- och skidspår. Det finns också gott om promenadstigar, vilka löper tvärs över och mellan motionsslingorna. Sörmlandsledens etapp 44:1 Jogersö – Ryssbergen startar också här. Förutom det stora Jogersöbadet i Tempelviken finns badplatser på klipphällar längs stränderna runt friluftsområdet. (Rapport - Närströvsområden, se område 47).

Naturvårdsbedömning: Skogsområdet på norra Jogersö är genom sin storlek, orördhet och betydelse för friluftslivet i kommunen omistligt och bör ej vidröras av andra planer och exploateringar än de som är nödvändiga för ortens rörliga friluftsliv. Även skogsbruket bör utföras med yttersta försiktighet och anpassas till friluftslivets behov.

Förslag till skydd: Området bör ingå i ett framtida kommunalt naturreservat.

Förslag till skötsel: Gamla tallbestånd bör lämnas orörda liksom olikåldriga bestånd med lång kontinuitet. Yngre bestånd, främst i östra delen, bör skötas med hänsyn till friluftslivets behov.

A7. Jogersö vid Trappviken (karta 4)

Beskrivning: Omedelbart intill den stora parkeringsplatsen på Jogersö ligger ett höglänt bergsparti med gammal tallskog. Mot parkeringen finns en geologiskt intressant lodbrant med frostsprängda block och små grotliknande krypin mellan blocken. I denna brant växer det gott om ormbunkar och skuggtåliga mossor. På bergsplatån växer en olikåldrig tallskog med de äldsta träden sannolikt uppemot 200 år. Träden växer långsamt i den torra, näringsfattiga miljön och är därför inte särskilt grova. Deras höga ålder avslöjas istället på de grovbarkiga stammarna, mängden torrträd och vindfällen. Det finns heller inga spår av avverkningar vilket visar att skogen varit orörd under lång tid. Området har av Skogsstyrelsen klassats som nyckelbiotop. Längst i sydost finns en skarpt avsatt bergklack med förnämlig utsikt över havet. En stig går upp till utsiktspunkten där det finns en sittbänk.

Mot Trappviken i direkt anslutning till Nötuddsvägen, finns en väl bevarad, artrik havsstrandäng som årligen slås. Växtligheten är intressant med arter som strandrödtoppa, kustarun, dvärgarun,

gulkämpar, vildlin, madrör och liten ärtstarr. På strandängen, i de torrare partierna, finns rikligt med gräshoppor. Mot strandängen i nordväst gränsar en lövrik, ca 70-årig blandskog. (Rapport - Närströvområden, se område 49).

Fig 20. Blommande strandkrypa, *Glaux maritima*, på den hävdade strandängen vid Nötuddsviken.

Naturvårdsbedömning: Tallbeståndet på höjdryggen mot Trappviken är mycket gammalt och har klassats som nyckelbiotop. Intressant är också den artrika havsstrandängen, som slås årligen. Värt att notera är också de små grottbildningarna i bergkanten mot parkeringen. Området har stor betydelse för friluftslivet.

Förslag till skydd: Området, frånsett strandängen, bör ingå i ett framtida kommunalt naturreservat.

Förslag till skötsel: Naturskogen bör lämnas orörd. Den klassas i Skogsbruksplanen som ett område för fri utveckling. Strandängen bör slås regelbundet för att hindra igenväxning. Kommunen bör kunna ge ekonomiskt stöd till den slätter som bedrivs av de närboende och som håller strandängen öppen.

A8. Jagersö S om koloniområdet (karta 4)

Beskrivning: En bergrygg med gamla tallar reser sig söder om koloniområdet på Jagersö, mellan stugområdena i öster och sydväst. Hällmarkstallskogen är en av de bäst utbildade innanför skärgården i Oxelösunds kommun. Det finns både partier med gammal orörd tallskog, som längst i söder och yngre bestånd som av gallrats. Här och var breder stora trädlösa hällmarker ut sig, vilket är ovanligt i kommunen. Berget lyser i grått och vitt av renlavarnas mattor, vilka täcker stora ytor. I svackor och hällkar finns typiska miniatyrmossar med skvattram, tuvull och nordkråkbär. I norr leder berget ned i en storblockig moränslutning, där det växer massvis med ormbunkar och ett påfallande högt (50-80 cm!) blåbärsris. Norr om Fruviksholmarna finns en gammal granskog med mycket vindfällan och inslag av äldre björkar. Denna biotop har utan tvekan en stark prägel av naturskog och har av Skogsstyrelsen klassats som nyckelbiotop. Här växer bland annat signalarterna skriftlav och

gammelgranslav. Nära havet finns släta klippor och strandhällar lämpade för sol och bad. Hela området är oexploaterat. (Rapport - Närströvområden, se område 50).

Naturvårdsbedömning: Ett av kommunens finaste hällmarksområden med höglänta skogfattiga stora bergytter med renlavar samt delar med gammal tallskog. Längst i söder finns en registrerad nyckelbiotop med gamla granar och björkar och med ett stort inslag av död ved. Området är orört av bebyggelse och andra exploateringar.

Förslag till skydd: Området bör ingå i ett framtida kommunalt naturreservat.

Förslag till skötsel: Området bör i huvudsak lämnas orört och utvecklas till naturskog.

A9. Himlabacken (karta 7)

Beskrivning: Söder om Aspa ligger en f.d. hagmark med vidsträckta berghällar, vilka äger en för trakten ovanligt rik och varierad torrbacksflora. Miljön har under lång tid varit exponerad för sol, värme och vindar och tillsammans med långvarig hävd gynnat många torrbacksväxter. I närheten ligger en torpgrund (Öster-Aspa gamla tomt) med rester av den gamla trädgården. I den omfattande artlistan för växter i området kan framhållas brudbröd, duvnäva, gaffelbräken, harmynta, jordklöver, klofibbla, knölsmörlomma, lunddraba (riklig), småborre, ängshavre och vit och liten fetknopp.

Fig 21. Liten fetknopp, *Sedum annuum*, en av många torrängsarter vid Himlabacken.

Freundin (1982) uppger även nattviol, backnejlika och oxtunga. Enligt samma källa är området påfallande fågelrikt under alla årstider med många häckande fågelarter och även under hösten är backarna populära viloplats för flyttande och rastande flyttfåglar. (Rapport - Närströvområden, se område 34).

Naturvårdsbedömning: Torrbacken är botaniskt intressant. Många av de nämnda växterna har här sin enda eller en av sina få växtplatser i kommunen. Området är fågelrikt och troligen även av intresse som lokal för ovanliga insekter.

Förslag till skötsel: Den ovanliga torrängsfloran i Himlabacken kan bestå endast om markerna hålls öppna. Manuell slyröjning och visst slitage, till exempel genom tramp, gynnar värdena på kort och lång sikt.

A10. Marviken – Getnäsudden (karta 7)

Beskrivning:

Söder om Marviken finns en mycket värdefull kustbarrskog med en stor mängd gamla träd. Från Getnäsudden i norr leder en bred strövstig ut på en långsträckt udde som i norr gränsar mot havsviken Marviken, i söder till Brannäs våtmark. Stigen leder genom ett av kommunens äldsta och ståtligaste skogsbestånd. Gamla tallar samt enstaka granar och björkar kantar stigen där man går och ju längre ut på udden man kommer desto mer krokig och krum blir skogen, pinad som den är under års och årstiders lopp av hårda vindar. Känslan av närhet till hav och våtmarker är påtaglig. I skogen börjar det också att utvecklas en del död ved i form av torrträd och vindfällen. Bland fåglar kan man i området höra spillkråkan, som delvis är beroende av gammal skog. I väster, mot viken söder om Getnäsudden, finns ett odikat sumpskogsparti med majbräken, skogsbräken, hultbräken, svarta vinbär, vitpyrola, vildvin och hjärtbergenia – de två senare förvildade från odling. En del död ved av björk finns i området av intresse för bland annat vedsvampar. Vid Getnäset växer den i Sörmland sällsynta gråalen (Sörmlandsfloras lokaldatabas). Den är dock troligen förvildad från planterade träd i tätorten.

Stränderna längs udden är av växlande typ, det finns såväl finjordsstränder med högvassar som klipp- och moränstränder. Området är kuperat men stigen slingrar sig fram där det är lätt att gå.

Området är en viktig del av naturupplevelsen längs den stig som omger Brannäs våtmark. För fågelintresserade erbjuder vandringen, särskilt under vår och höst, fantastiska upplevelser med ett rikt fågelliv såväl i Marviken med dess grunda bottnar som i Brannäs våtmark. Utsikt över våtmarksdammen har man från ett fågeltorn, som uppförts av fågelföreningen Tärnan, i den nordöstra delen av våtmarken. (Rapport - Närströvområden, se område 39).

Naturvårdsbedömning: Området är genom sin orörda tallskog, med gamla träd och ett växande inslag av död ved, väsentligt för naturvården. Det erbjuder många vandrare ett stycke unik naturupplevelse inte långt från tätorten med kustnära stigar och fågeltorn över Brannäs våtmark.

Fig 22. På östra Brannäs går en fin strandpromenad i gammal tallskog.

Förslag till skötsel: Den äldre tallskogen bör få utvecklas fritt och död ved ligga kvar. Om granar börjar växa upp i tallarnas kronor bör en försiktig röjning av uppväxande gran göras. Marken ägs inte av kommunen så skötselförslagen är att betrakta som önskemål utifrån naturvårdens perspektiv.

Förslag till skydd: Kommunen bör förhandla med markägaren om biotopskydd.

Beskrivning av värdefulla områden – klass B

Till klass B hör sådana områden som är väsentliga för att upprätthålla en god status hos den biologiska mångfalden på fastlandet i Oxelösunds kommun. Det kan röra sig om naturtyper med ett intressant växt- och djurliv, områden med varierad natur eller områden viktiga för naturupplevelser eller naturstudier.

B1. Kvarndammen (karta 1)

Beskrivning: I ett skogsparti öster om Stora Bene rinner en källbäck, vilken avvattnar åkrarna vid Spjutkärr. Bäckens bredd är cirka en meter och ett fall på omkring 2-3 meter. Bottenfåran är delvis täckt av grova block, vilka under högvattenperioder överspolas av strömmande vatten. Vid Sörmlandsleden, som passerar intill, finns en liten kalkkälla.

Vid bäcken växer lövskog med ask, klibbal, asp och björk med ett fältskikt av högväxta örter och gräs. I den frodiga grönskan trivs skogssallat, stinksyska, majbräken, kabbleka, besksöta, rankstarr och sumpförgätmigej. Området är av Skogsstyrelsen klassat som nyckelbiotop

Bäcken utgör en viktig och attraktiv naturmiljö invid Sörmlandsleden och det händer att besökare tar sig en vårpromenad upp i lunden för att lyssna till bäckens porlande och den intensiva fågelsången i lövskogen. I norra delen finns en damm med en dammbyggnad samt rester av ett kvarnfundament. (Rapport - Närströvområden, se område 2).

Naturvårdsbedömning: Bäckmiljöer är sällsynta i kommunen. Lövskogen har vissa värden knutna till död ved. Området är nyckelbiotop.

Förslag till skötsel: Lövskogen ska lämnas orörd. Naturvärdena kommer att öka med ökande mängd död ved. Hydrologiska störningar i eller utanför området som påverkar hydrologin bör inte tillåtas.

B2. Strandskog N om Gåsskär (karta 1)

Beskrivning: Strandskogen öster om Djursvik är som en pelarsal av grova och sannolikt mycket gamla tallar. Den glesa tallskogen går ända ned till vattnet där också en del björkar och alar ingår i trädskiktet. Inga spår av avverkningar finns i området, fränsett några avkapade stammar av vindfällan över den natursköna strandpromenaden. Skogsbeståndet är sannolikt ett av de äldsta på fastlandet inom kommunen. Buskskiktet är liksom fältskiktet mycket sparsamt och på många håll ligger marken helt naken. (Rapport - Närströvmråden, se område 7).

Naturvårdsbedömning: Beståndet av gamla tallar är skyddsvärt och utgör tillsammans med havets närhet en naturskön miljö längs en väl använd strandpromenad.

Förslag till skötsel: De äldre tallarna bör inte avverkas då de har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Kommunen är dock inte markägare och skötsel förslaget bör därför betraktas som ett naturvårdsönskemål.

B3. Västra Inskogen (karta 1)

Beskrivning: Söder om Mygghemsvägen finns ett barrskogsområde med medelålders, tidigare planterade skogar till ca 80-åriga granbestånd på sluttningar och i sänkor. Granskogen är olikåldrig och uppvisar lång kontinuitet med tjocka mosstäcken. På höjderna växer en medelgrov, gles, lavrik tallskog. I en blandskog i öster påträffades tallrisk, en sällsynt svamp, som bara hittats vid ett fåtal tillfällen i länet (3 fynd i Artportalen). Troligen har den tidigare ingått i ett skogsbyte där skogsbruket varit skonsamt mot växt- och djurlivet.

Fig.23. Den vackra aspfjärilen är sedd på flera håll vid Mygghem och Ängtorp.

I sydvästra kanten av skogen ligger en torpgrund, Ängtorp, med kvarstående rester av den gamla trädgården. Huset revs redan 1939 och växterna häromkring speglar till en del denna tids odlingskultur. Här växer parksmultron – föregångaren till våra jordgubbar – i vida mattor tillsammans med kamtjataros, såpnejlika, silverarv, vintergröna, snöbär, rosenspirea, syren, krollilja, praktlysing, kaukasiskt fetblad, trädgårdsiris och rosenmalva. Härifrån har också noterats ovanliga fjärilar som mindre och bredbrämad bastardsvärmare – båda rödlistade (NT) samt rovfjäril och aspfjäril (Lasse Pettersson, Artportalen 2007). Även vid Mygghem i norra delen av området har gjorts intressanta fjärilsfynd som de rödlistade fjärilarna sexfläckig bastardsvärmare, silversmygare och violettekantad guldvinge samt amiral och aspfjäril (Lasse Pettersson – Artportalen 2007). (Rapport - Närströvområden, se område 10).

Naturvårdsbedömning: Förekomsten av tallriska är intressant. Vid torpgrunderna finns inslag av växter som en kvarleva från gammal odling samt en intressant fjärilsfauna med rödlistade arter.

Förslag till skötsel: Torpträdgårdarna bör inte tillåtas att växa igen.

B4. Peterslund (karta 2)

Beskrivning: Detta skogsområde utgör den nordvästra delen av en grön kil som sträcker sig från Isakslund och Sundavägen bort mot Sundaområdet. Hela denna kil utgör promenadstråk av ca 2 kilometers längd med Sörmlandsleden som mittnerv. Skogen är mosaikartad från unga tallbestånd på risbevuxen hed till igenväxta hagmarksrester med mycket ek och björk. Sydväst om Krusbärsvägen finns en moränbrant med äldre granskog. Längst i öster finns ett litet lövkärr med björk samt ett bestånd med äldre tallar. Öster om Peterslundsskolan finns ett skogsparti som är inklämt mellan villakvarteren i Peterslund och Sunda. I den västra delen är terrängen bergig och i trädskiktet växer tall och unga björkar. Längs en cykelväg åt norr, omedelbart väster om Sköldvägen, växer en blandskog med mycket ek och björk samt en hel del sly. En promenadstig ringlar sig österut förbi villakvarteren. Den går över tallbevuxna berg och moränmarker där renlavar, skorplavar och låga mossor är tongivande inslag i vegetationen.

I våta vägdiken i den allra västra delen, påträffades för ett par år sedan (R. Sellberg, muntl.) större vattensalamander, en art som vi enligt EU:s habitatdirektiv skall värna om, vilket innebär att artens livsmiljöer skall bevaras. Skogen vid Peterslund är mycket väl utnyttjad av friluftslivet. (Rapport - Närströvområden, se område 17,18).

Naturvårdsbedömning: Varierat skogsområde insprängt bland bebyggelsen i Peterslund. Skogen har främst betydelse som närströvområde och är en viktig del av naturmiljön i Oxelösund som ett grönstråk och som en plats för naturstudier och naturupplevelser.

Förslag till skötsel: Skogen bör skötas med hänsyn främst till friluftslivet. Den större vattensalamanderns livsmiljö bör skötas så att det i området alltid finns ställen med permanent vatten där arten kan yngla.

B5. Strandudden vid Bara (karta 2)

Beskrivning: Vid Strandudden norr om Bara ligger ett strandområde med vassar och obetade fuktängar. Närmast växer en bård av ung lövskog. Området har stor betydelse för fågellivet och är en för ornitologer i trakten känd lokal för nattaktiva sångare som kärrsångare och flodsångare. I

vassarna sjunger också vanligare arter som sävsångare, rörsångare och sävsparv och i de närmaste omgivningarna har arter som morkulla, sparv-, katt- och hornuggla, härmsångare, stjärtmes, varfågel, stenkäck och rosenfink observerats. I området har tillfälligt även uppträtt så ovanliga fåglar som snösiska och härfågel (Artportalen, fåglar).

Naturvårdsbedömning: Strandområde med ovanligt rikt fågelliv där bland annat ovanliga sångare förekommer.

Förslag till skötsel: Det är viktigt med hänsyn till fågellivet att vassarna lämnas orörda och att strandområdet undantas för exploatering.

B6. Jagersö vid Strömsundet (karta 4)

Beskrivning: När man kommit över bron till Jagersö går en väg till höger som leder fram till Jagersö sommarhem. På båda sidor om denna väg växer lövdominerad blandskog med ett 40-tal stora, delvis spärrgreniga ekar. Ekbeståndet är ett av de största i kommunen. Många ekar har en omkrets över 3,5 meter, den allra grävsta är 4,8 meter och därigenom en av kommunens pampigaste. På träden finns en intressant lavflora med bl.a. guldpuddrad spiklav och ärgspik. Vid en av ekarna har påträffats en ovanlig skalbagge, *Enicmus rugosus* (Artportalen, 2002, Per Lövgren). På vägens södra sida växer en blandskog med främst asp, gran och björk, längre åt norr även med mycket ek, tall och sälg. Fältskiktet består av både örtrika växtsamhällen och stråk av en magrare vegetation där blåbär och smalbladiga gräs dominerar. Terrängen är småkuperad med bergiga och blockiga avsnitt. Mot Strömsundet i norr finns en mindre hållmark med utsikt över viken. (Rapport - Närströvsområden, se område 48).

Naturvårdsbedömning: Vid Strömsundet finns ett av kommunens mest värdefulla ekbestånd med delvis mycket grova träd och en intressant fauna och flora knutna till ekarna och den lövrika miljön i övrigt.

Förslag till skydd: Området bör ingå i ett framtida kommunalt naturreservat.

Förslag till skötsel: Området bör bevaras som halvsluten lund men med frihuggning av de äldre ekarna.

Fig 24. Strax norr om ekskogen vid Strömsundet har man från klippställarna en fin utsikt över havet.

B7. Djupviksberget (karta 3)

Beskrivning: Vid Djupviksberget på östra Femöre finns en liten nyckelbiotop av en storlek om drygt 1 hektar. Närmast fiskehamnen växer ett 20-tal senvuxna, troligen rätt gamla ekar och i berget ovanför en tallskog av minst 200 års ålder. Tallarna är ej särskilt grova men de har grovrutig bark och platta kronor, vilket visar på hög ålder i den karga miljön. Det finns dessutom ett stort bestånd av döda, såväl stående som liggande tallar av stort värde för den biologiska mångfalden. Bland lavar på tallarna märks flera arter spiklavar som klär den nakna veden på stående döda träd samt den rödlistade talltickan. Mot vägen i söder växer en yngre tallskog på blockigt - bergigt underlag. (Rapport - Närströvområden, se område 58, Ö delen).

Naturvårdsbedömning: Särskilt tallskogen är värdefull med sina gamla träd och det stora inslaget av död ved. Värdefullt är också ekbeståndet i sydost, med säkerligen rätt gamla ekar som växt långsamt.

Förslag till skötsel: Området bör avsättas som biotopskydd.

Förslag till skötsel: Området bör lämnas för fri utveckling, vilket även gäller ekmiljön i sydost. Vid behov kan det dock behöva röjas kring ekarna.

B8. Ekområdet vid Brasstorp (karta 6)

Fig 25: Riktigt gamla ekar pryder landskapet vid Brasstorp.

Beskrivning: Norr om Bara vid Brasstorp växer mycket ek i anslutning till vägar och skogsbryn, men även en bit upp i skogen. Många ekar är gamla, troligen 100-200 år och är mycket viktiga för den biologiska mångfalden. Flera av ekarna är rikligt bevuxna med guldpradad spiklav - en karaktärsart för riktigt gamla, grovbarkiga ekar. I de ihåliga träden häckar kaja och andra hålbbyggare. Kattuggla finns i området och häckar möjligen i någon av ekarna.

Naturvårdsbedömning: Värdefullt ekbestånd av stort intresse för svampar, lavar, insekter och fåglar.

Förslag till skötsel: Ekar bör frihuggas vid behov.

B9. Skog N om Breviksskolan (karta 5)

Beskrivning: Norr om Breviksskolan ligger en höjddrygg som till största delen är bevuxen med ung tallskog. Terrängen är småkuperad med låga hållryggar och mellanliggande, delvis kärrfyllda sänkor. Ett sådant kärr ligger i södra änden nära skolgården. Kärrret är vattenfyllt under större delen av året. Ovanför kärrret ligger en plan hållmark som mot söder övergår i solvarma, men igenväxande torrängar. Dessa sluttar ned mot ett slättområde med vidsträckta gräsytor och promenadstråk. Längs skogsbergets västra kant finns ett stängsel och en liten brant, som gränsar mot ett kyrkogårdsområde. Vid kyrkogårdens slut, ungefär 100 meter söder om Aspaleden, finns ett blött lövkärr med björk, klibbal och viden. I lövkärrret finns gräs och högrörter samt en del död ved och en intressant svampflora med den i länet sällsynta purpurtickan, *Ceriporia purpurea*. Andra vedsvampar i kärrret är grönmussling, snurrkrös, kuddticka, valkticka och platticka. Mot kärrret stupar en mindre förkastningsbrant med skuggtåliga mossor, t.ex. opalmossa och äppelmossa, i klippspringorna.

Längre österut förbi nya vattentornet och mot Kylvattendammen sluttar berget ned i ett lundartat skogsparti med mycket ek. Närmare dammen består lövskogen främst av klibbal och glasbjörk. Strövstigen längs dammen är inbäddad i en lummig grönska av lövträd och lövsly, men övertvåras upp mot Aspaleden av en bred och tydlig ledningsgata.

Skogsområdet har även stor betydelse för Oxelösunds befolkning med sitt strategiska läge mellan kyldammen, Breviksskolan och parkområdena i söder. En gång- och cykelväg leder från Breviksskolan upp mot det nya vattentornet, dit många söker sig för att njuta av utsikten. En bred, väl upptrampad stig går från parkområdet i söder över bergen bort mot Aspaleden. En annan stig går från Breviksskolan längs Kylvattendammen bort mot en fågelplattform, där fågelintresserade kan studera fågellivet året om. Då kylvatten från SSAB pumpas ut i dammen blir vattentemperaturen så hög att det även vintertid finns öppet vatten, vilket lockar många fåglar att stanna kvar. Vid Kylvattendammen och i lövskogen mot vattentornet observeras de flesta år arter som häger, hornuggla, sparvuggla, lärkfalk, duvhök, spillkråka, mindre hackspett, steglits och näktergal. Ovanför dammen har en del mindre vanliga fjärilar som svingelgräsfjäril, silverstreckad pärlemorfjäril och större dagsvärmare (Artportalen 2007) påträffats. (Rapport - Närströvområden, se område 31).

Naturvårdsbedömning: Området innehåller flera biologiska kvaliteter och är genom sin variation av biotoper förhållandevis artrikt. Intressant är även Kylvattendammen med öppet vatten året om, vilket gynnar många fågelarter. Sommartid observeras många arter rovfåglar. I ett lövkärr finns några ovanliga svampar. Området är genom sitt centrala läge och sitt mångsidiga nyttjande av väsentlig betydelse som närströvområde för Oxelösundsborna.

Förslag till skötsel: Sumpskogen bör bevaras och utvecklas till gammal skog med mycket död ved. Kärret med sin öppna vattenyta nära skolan bör få finnas kvar. Skogsbruket bör skötas med hänsyn till friluftslivet.

B10. Aspaviken (karta 6)

Beskrivning: Aspaviken är en vassfylld vik med troligen ett rikt fågelliv, vilket dock inte undersökts. Vid Aspa gård noterades i början av maj halsbandsflugsnappare, senare hördes även rosenfink och näktergal, vilka båda sannolikt är regelbundet häckande i området (Artportalen 2010, Jan Karlsson). Söder om Aspaviken finns en bergsrygg och nedanför denna i söder ett bestånd av gamla ekar. Ekarna är mellan 3 och 4 meter i omkrets och viktiga för den biologiska mångfalden. I den tidigare hage där ekarna i dag står förekommer ingen hävd och sly skjuter upp mellan ekarna. Vid Öster Aspa finns en liten göl med den ovanliga vattenväxten kupandmat (Sörmlandsfloras lokaldatabas).

Naturvårdsbedömning: Området är värdefullt genom sina botaniska och ornitologiska kvalitéer.

Förslag till skötsel: Ekbeståndet närmast landsvägen bör skötas med inriktning att skapa ett bestånd av mycket gamla ekar.

B11. Sumpskog SV om Brannäs våtmark (karta 7)

Beskrivning: Nära P-platsen till Brannäs våtmark finns ett alkärr, som sträcker sig i öst-västlig riktning. Genom kärret går ett grunt, troligen handgrävt dike. Alkärret är lummigt och örtrikt med stora bestånd av majbräken. I det frodiga växttäckets kan man också hitta kärrsilja, besksöta, stenbär och nordbräken samt stråväxter som gråstarr, blåstarr, rankstarr, blekstarr och brunven. Centralt i kärret finns en upphöjd kulle med torrare mark intagen av en ekbjässe med en stamdiameter av cirka en meter. I ekens närhet växer berberis, måbär, röda vinbär och gräset hässlebrodd. Kärret är trots dikningsingreppet väl utbildat med väl bevarade strukturer och en artrik flora. Det finns exempelvis äldre träd, död ved och torrgranar med hackspetthål. (Rapport - Närströvområden, se område 35, del av).

Naturvårdsbedömning: Alkärret är ett av de bäst utbildade i kommunen. Här finns dessutom en stor ek samt partier med gamla träd och död ved.

Förslag till skötsel: Ingen ytterligare dränering, t.ex. underhållsdränering, bör utföras. Frihuggning av uppväxande träd kring den stora eken bör göras vid behov. Då kommunen inte är markägare får skötsel förslagen ses som rekommendationer.

B12. Brannäs våtmark (karta 7)

Beskrivning: Brannäs våtmark anlades år 1993 främst som ett system för att avskilja kväve ur avloppsvatten från det kommunala reningsverket. Våtmarken och dess dammar, inklusive kanaler och översilningsytor upptog fram till 1997 totalt cirka 23 ha. Våtmarken är anlagd på en f.d. åker och lutar mycket svagt (0,5‰) åt öster. Växtligheten i våtmarken är till största delen planterad, därefter har det skett en spontan invandring, i huvudsak av flytbladsväxter, genom fröspridning av fåglar. Det kväverika vattnet alstrar en hel del organismer, vilka drar till sig högre djur som olika sorters groddjur och sjöfåglar, vilka profiterar på vattenlevande djur och växter. Området är därigenom intressant för fågelstudier, särskilt under vår- och höstsäsong då fåglarna flyttar.

Som en del av kontrollprogrammet inventerades fågellivet i våtmarken 1994-96 (Hägermark & Martinsson 1995, 1996) och det har observerats långt över 200 fågelarter sedan våtmarken anlades. Arter som gynnats av våtmarkens uppkomst är svanar, sim- och dykänder, sumphöns, vadare, måsar och tättingar. Vissa år häckar även den sällsynta årtan i området. Våtmarken har också fungerat som rastlokal för såväl änder som vadare. Fåglar som ofta hörs och ses i området är hornuggla, sparvuggla, härmsångare, näktergal, grönsångare, skedand och vattenrall.

Under senare år har också den sällsynta tretåiga hackspetten uppenbarat sig i strandskogen. År 2009 rapporterades bäver i området (Dan Frendin – Artportalen). Om det rör sig om en fast etablering eller inte får framtiden utvisa. Våtmarken är också en intressant exkursionslokal för skolorna i deras undervisning i biologi och miljövård t.ex. för att visa hur biologiska reningsprocesser fungerar. (Rapport - Närströvområden, se område 41-42, delar av).

Fig. 26. Brannäs våtmark med yviga vegetationsbälten.

Naturvårdsbedömning: Våtmarken fyller en mycket viktig funktion i landskapet, inte minst för fågellivet – både under häckningstid och som rastlokal. Området har dessutom stort värde som utflyktsmål för naturstudier och även för friluftslivet i övrigt.

Förslag till skötsel: Våtmarken bör hållas i ett så gott skick att den öppna vattenytan täcker minst 75% av arealen. Bävern och dess verksamhet bör hållas under uppsikt då den kan påverka reningsprocesserna negativt.

Fig 27. Dammar och andra våtmarker är viktiga för groddjur. Här vanlig groda i Brannäs våtmark.

B13. Blandskog norr om Brannäs våtmark (karta 7)

Skogen norr om och i direkt anslutning till Brannäs våtmark har en skiftande karaktär. Vegetationen är betespräglad och skogen delvis utsatt för tidigare avverkningar. Därefter har den lämnats att växa igen. Den får till huvuddelen betraktas som en successionsskog i ungt stadium. Skogen är ganska tät, delvis svårframkomlig och i vissa delar, särskilt närmast våtmarken, sumpig. I den västra delen finns ett ekbestånd med ört-gräsrik vegetation. Här kan man hitta en del örter och gräs från hagmarkstiden med arter som stor blålocka, gökärt, skogsviol, brudbröd, gullviva och häckvicker. Den märkligaste växten är dock kal tallört. Den är funnen 13 gånger tidigare i Södermanlands län (Rydberg & Wanntorp 2001) och är i regel kalkgynnad. Det finns på flera håll längs dalgången en del jätteeekar som relikter från en svunnen hagmarksepok. I anslutning till de här ekarna har flera mycket ovanliga fjärilar påträffats. Nämnas kan arter som åsfly, brunaktigt jordfly, gråvattrat bandfly, grått johannesörtfly, kamsprötat lundfly, svartprickigt plattfly, rödgult ängsfly, ekordensfly, vågbandat ordensfly och svartfläckigt glansfly (Jan Sjöstedt i brev). (Rapport - Närströvområden, se område 40).

Naturvårdsbedömning: Successionsskog med inslag av mycket gamla ekar. Intressant fynd av kal tallört. Fjärilsfaunan innehåller flera sällsynta nattflyn.

Förslag till skötsel: Blandskogen bör i delar få utvecklas fritt, men de äldre ekarna bör frihuggas vid behov.

B14. Skog 1500 m OSO om Brannäs (karta 7)

Beskrivning: Cirka 1,5 km OSO om Brannäs ligger två höjder med gammal hällmarkstallskog. Tallarna har en diameter mellan 1-5 dm och många av dem har vuxit långsamt i den magra, torra miljön och säkerligen uppemot 150-200 år. Träden har pansarbark och plattade kronor, vissa av dem krumma och vindslitna. I båda bestånden finns allmänt med solexponerade lågor och torrakor samt tallar med håligheter. Området är i behov av inventering eftersom död ved av tall kan hysa både rödlistade lavar och insekter som är beroende av död ved, varm och torr miljö. Markvegetationen är torftig med inslag av ljung, lingon och enstaka gräs och örter samt renlavar på de öppna berghällarna.

Naturvårdsbedömning: Hällmarkstallskog med mycket död ved är en bristvara i dagens skogsbruk. Dessa bestånd är ur denna synpunkt intressanta. Bestånden är emellertid små och utsatta för luftburna föroreningar från närliggande industri. Detta hindrar inte att rödlistade arter kan förekomma i området.

Förslag till skötsel: Hällmarkstallskogen bör lämnas för fri utveckling. Kommunen är inte markägare och önskemålet är ställt utifrån naturvårdens perspektiv.

Beskrivning av områden med vissa värden – klass C

Till klass C hör sådana områden som innehåller vissa värden av betydelse för den biologiska mångfalden. Det kan vara ovanliga arter, enstaka företeelser eller miljöer där man behöver visa extra naturvårdshänsyn vid eventuella exploateringar.

C1. 800 m NV om Stjärnholm (karta 1)

Beskrivning: Nordväst om Stjärnholm finns ett mindre skogsbestånd som tangerar gränsen mot Nyköpings kommun. Intill vägen i norra delen växer det säl. Beståndet av säl är nästan 0,5 ha stort, vilket är mycket ovanligt då säl i regel växer enstaka eller några få samman. I västra delen av skogen finns ett bestånd av medelstora, ca 100-åriga ekar. Sörmlandsleden, som leder fram i området, går igenom en grovvuxen gränsskog med vindfällan av tallar.

Skogen är delvis örtrik och arter som hassel, svinrot, gökärt, stor blålocka och pillerstarr tyder på att skogen tidigare betats. Nära kommungränsen finns ett dike med en artrik flora av t.ex. skogsfräken, majbräken, andmat, sumpförgätmigej, stinksyska och frossört. I närheten finns också unga träd av bok, vilka spridits med ollon från äldre bokar i grannskapet, troligen från Stjärnholmsparken. Genom området passerar Sörmlandsleden och en cykelväg. (Rapport - Närströvområden, se område 3).

Naturvårdsbedömning: I området finns ett större sälbestånd, vilket är mycket ovanligt, ett 100-årigt ekbestånd samt en gammal barrskog med en del död ved, vilka samtliga är värda att bevara.

Förslag till skötsel: Ovan nämnda skogsbestånd bör bevaras.

C2. Flyttstråk mellan Ämtnäs och Stjärnholm (ej på karta)

Beskrivning: Den dalgång som löper från Marsviken och Buskhyttan vidare åt ostsydost mot Stjärnholm och Strandstuviken är ett av de bästa flyttfågelstråken i Sörmland och årligen observeras åtskilliga arter, vissa i mängd, utmed detta stråk. Många individer utnyttjar då de fina rastlokaler som erbjuds längs sträckan såsom Marsviken, Stjärnholmsviken och Strandstuviken.

Naturvårdsbedömning: Stråket bildar ett viktigt linjärt element i landskapet och har betydelse för fågellivet, speciellt under vårens och höstens flyttningar.

Förslag till skötsel: Vid exploateringar av t.ex. vindkraftverk är det mycket viktigt att detta flyttfågelstråk inte utsätts för olämplig påverkan (jfr Flodin, Hägerroth & Väyrynen 2009).

C3. Träskbacken-Utterkärret (karta 1,2)

Beskrivning: Nordöst om Danviks villaområde, söder om vägen till bebyggelsen, finns en barrdominerad, olikåldrig, ca 120-årig blandskog. Skogen är delvis orörd med en del död ved men det finns också yngre bestånd med spår av gallring. Längs östra sidan växer ek och andra lövträd. I nordöstra delen mot Danviksvägen växer en sumpskog, som tidigare dikats och nu är på väg att torka ut. Den domineras av glasbjörk, men även en del gran finns i beståndet. I fältskiktet växer bland annat skogsbräken, lundbräken, majbräken, hässlebrodd, kärrviol, kärrfräken och besksöta. I öster. I ett översvämmat vågdikey mot Peterslund har i sen tid påträffats större vattensalamander (R. Sellberg, muntl.). I södra delen utnyttjas skogen som närströvsområde, i första hand för de närboende. (Rapport - Närströvsområden, se område 15 och 16, del av).

Naturvårdsbedömning: I området finns bestånd av orörd skog med en del död ved av intresse för många arter av svampar, mossor och skalbaggar. Sumpskog med artrik flora.

Förslag till skötsel: Det av skogsbruk orörda skogspartiet bör lämnas för fri utveckling.

C4. Inskogens östra del (karta 1)

Beskrivning: Inskogen närmast Isakslund har en varierande vegetation med dels unga, tätvuxna tallbestånd dels sankar, mer lövrika partier med en ört-gräsrik flora. Närmast vägen ligger en dikad gran-björksumpskog med massvis av ormbunkar. Bland dessa märks högväxta arter som lundbräken, majbräken, nordbräken och träjon men det finns också skogsbräken, hultbräken och ekbräken. Även i övrigt är floran i denna sumpskog av botaniskt intresse med bland annat ask, hägg, tysklönn, lönn och hassel i buskskiktet samt hässlebrodd, trolldruva, smålånke och rankstarr bland markens örter och gräs. (Rapport - Närströvsområden, se område 14).

Naturvårdsbedömning: Lövkärr med rik flora.

Förslag till skötsel: Vid en eventuell exploatering bör hänsyn tas till lövkärret och dess vegetation, bland annat bör ytterligare dränering undvikas liksom körning med skogsmaskiner inom området.

C5. Skog söder om Lastudden (karta 2)

Beskrivning: Nära Lastudden finns en kalkugnsruin (fornminne 9H1e-65) och en rest av äldre bebyggelse (fornminne 9H1e-49). Längs vägen växer en blandskog med mycket lärkträd. Träden är relativt gamla. I södra delen spelade kornknarr under ett par veckor 2008 (Artportalen, Jan Gustafsson m.fl.), vilket visar att biotopen här är lämplig för kornknarren.

Naturvårdsbedömning: Skogsparti med äldre lärk och ett par fornminnen. Anslutande gräsmark lämplig för kornknarr.

Förslag till skötsel: Skogen lämnas för fri utveckling, enligt skogsbruksplanen.

C6. Danvikshagen (karta 4)

Beskrivning: Danvikshagen är belägen mellan Danviks villaområde och havet. Höjdpartierna norr om sundet kröns av en kustpräglad tallskog, som närmast havet uppvisar typiska strukturer i form av vindpinade, krumma tallar. Större delen av arealen är tidigare avverkad och bevuxen med en

likåldrig, cirka 50-årig tallskog med tät blåbärsvegetation. Uppe på berget finns en fornlämning. Den västra delen av Danvikshagen kantas i söder av klippor med glest stående tallar. Tvärs över sundet kan man skimra Jögersö friluftsområde.

Danvikshagen är ett populärt strövområde. Många har upptäckt de fina bär- och svampmarkerna. En vandring på strandbergen ger många fina utsiktspunkter och åt sydväst kan man se tvärs över Bråviken bort mot Vikbolandet i söder. I området finns många breda strövstigar, exempelvis en strandpromenad med bord och bänkar. Längs stranden finns också många små badklippor och närmast småbåtshamnen vid Djursgraven ligger en udde med tallar och låga strandhällar som tycks mycket populära under badsäsongen. (Rapport - Närströvområden, se område 43).

Naturvårdsbedömning: Naturskönt område av intresse för friluftslivet.

Förslag till skötsel: Området bör skötas med hänsyn till friluftslivets behov.

C7. Jögersösundet (karta 4)

Beskrivning: Nära bron till Jögersö, mot Vallsunds villaområde, finns ett litet skogsparti som har betydelse som genomfartsmiljö och grön lunga vid infarten till Jögersö. Skogen är av blandad karaktär med ek-tallbestånd, dungar av lövträd samt en planterad, ca 40-årig granskog mot viken. Mitt i området ligger en gammal torpgrund kring en serie berghällar. Floran kring torpläget är intressant med kvarstående torpväxter som vintergröna, silverarv, häggmispel, parksallat, myskmalva, syren, ädelgran, krikon, studentnejlika, körsbär och plommon.

Fig 28. Tistelfjäril på rödclint vid Jögersösundet.

Vid torpgrunden passerar Sörmlandsleden och parallellt med denna en cykelväg ned till Jagersö friluftsområde. (Rapport - Närströvområden, se område 46).

Naturvårdsbedömning: Intressant flora vid den gamla torpgrunden med arter som idag börjar bli ovanliga i takt med att de gamla torpmiljöerna försvinner.

Förslag till skötsel: En viss skötsel av torpmiljön är viktig, då området annars växer igen till skada för de kvarstående trädgårdsväxterna.

C8. Stenviksbergen (karta 5)

Beskrivning: Som en grön kil mellan två villaområden i Stenvik sträcker sig en relativt flack bergsplatå, som till övervägande del är bevuxen med en ung tallskog. Buskskiktet är glest och består av lövruskor och småtallar. Lokalt är tallarna äldre och på några av dem växer tallticka. Växtsamhällena präglas av torka och näringsbrist. Smalbladiga gräs, bärris och lavar dominerar men på några håll är det mer örtrikt. Trots att topografin är varierad gör skogen ett mycket homogent intryck med en förhållandevis ensartad vegetation. Området har stor betydelse som närströvskog och grön kil i tätbebyggelsen norr om Femöre. (Rapport - Närströvområden, se område 53).

Naturvårdsbedömning: Tallbestånd med förekomst av den rödlistade talltickan. Viktigt grönstråk för de närboende.

Förslag till skötsel: Äldre tallar bör sparas.

C9. Villastaden (karta 5)

Beskrivning: Villastaden är namnet på ett centralt beläget grönstråk, vilket sträcker sig från Hamnbron i söder upp mot Ramdalen i nordväst. Hela området är kraftigt bergsdominerat. Kring bergen växer en parkliknande lövskog med flera inplanterade och självsådda trädslag och buskar.

Fig 29. Vinbärsfuksen är sedd i Villastaden. Fotot är ett collage från exemplar i förf. egen samling.

Närmast järnvägen i norr är skogen mer talldominerad. Längst i norväst förekommer täta ekbestånd. Villastadens flora har detaljinventerats av Skogsstyrelsen (Karlsson 2002). Floran på berget är speciell då det finns många arter som spridit sig från trädgårdar eller från högar av trädgårdsavfall. Troligen är en del ursprungligen utplanterade. Av växter i området kan nämnas alpgullregn, fläder, rosenhagtorn, parklind, körsbärsplomon, vitoxel och krikon, bland örter fingerborgsblomma, tigerlilja och praktbetonika. (Rapport - Närströvområden, se område 57).

Naturvårdsbedömning: Den parkliknande skogen i söder är av kulturhistoriskt intresse som rest av en gammal trädgårdsanläggning, vilken nu vuxit igen till en lund. Området har en intressant flora av gamla kulturväxter.

Förslag till skötsel: De täta ekbestånden i den nordvästra delen av området bör gallras för att skapa bättre framtidsutsikter för de idag hårt utsatta ekarna.

C10. Vivesta nära Badudden (karta 6)

Beskrivning: Från Aspaleden norrut mot Badudden leder en mindre grusväg som på båda sidor omges av hagar som betas av hästar. Betestrycket är delvis rätt svagt. Floran är artrik, särskilt i fuktstråken, med inslag av arter som hör hemma i naturbetesmarkernas växtvärld, exempelvis sammetsdagdkåpa, darrgräs, knägräs, hirsstarr, blåttåtel, ängsnejlika och glesstarr (*Carex distans*) – den senare mycket ovanlig i länet och minskande i takt med att de kustnära ängarna försvinner.

Grusvägen går fram till en stuga, men en mindre stig böjer av mot höger och leder till havet. Här finns en mindre strandäng med gåsört, havssälting, vänderot, blåsäv, havssäv och plattstarr. Nära Badudden kan man – om man har tur – höra kärrsångaren, senast observerad 2008 (Jan Karlsson, Artportalen). Vägen mot havet är lättgången, naturskön och blomrik. (Rapport - Närströvområden, se område 22).

Naturvårdsbedömning: Området äger en rik flora med rester från det gamla odlingslandskapet.

Förslag till skötsel: Den biologiska mångfalden och den rika floran gynnas om betesmarken hålls öppen.

C11. Skog mellan Granliden och Aspaviken (karta 6)

Beskrivning: Mellan de bebyggda områdena vid Granliden – Brasstorp och Sundsörs industriområde finns ett skogsbestånd som i öster avgränsas av ett par cykelstråk på vilka man kan färdas från Brännäsvägen ända ned till Oxelösunds centrum. Intill industriområdet finns en blockig, cirka 60-årig tallskog på morän med inslag av unga ekar.

I områdets östra del reser sig en bergshöjd bevuxen med 80 -100-åriga tallar och med renlavsmattor på hållarna. Mot Brännäsvägen är skogen återigen ganska ung men med stark lövträdsinblandning och här växer också tätt med lövsly. Det äldsta skogsbeståndet finns i den sydöstra delen, en intressant biotop med grova aspar och granar. Många av asparna är hålträd och av stor betydelse för hålhäckande fågelarter. Här längs en stig växer ett stort bestånd av parkgröe, *Poa chaixii*, ett i Sörmland ganska sällsynt gräs som tidigare införts till i huvudsak parkgräsmattor med utländskt gräsfrö. Ett annat intressant skogsparti finns i norra delen mot Granlidsvägen där det finns en hel del

murkna lågor av intresse för vedlevande organismer. Området har betydelse som närströvsområde. (Rapport - Närströvsområden, se område 27-29).

Naturvårdsbedömning: Området har vissa botaniska värden samt ett för fågellivet värdefullt bestånd av gamla aspar.

Förslag till skötsel: Området bör skötas enligt skogsbruksplanen men speciell hänsyn bör tas till äldre träd, t.ex. ihåliga aspar och gamla träd som först utgör häckningsplatser för fåglar, sedan omvandlas till död ved.

C12. Aspalägret (karta 6)

Beskrivning: Söder om Aspa vid Brannäsvägen finns ett litet skogsbestånd med ek, tall och gran. Flera av ekarna är metergrova. Buskskiktet varierar i omfattning, från nästan inget alls till djungler av tätt sly. Skogen har sitt ursprung i en hagmark, som nu vuxit igen. Rester av en tidigare hagmarksvegetation kan skönjas i ljusluckor och än finns i området bestånd av svinrot, liten och stor blålocka, blodrot, ängsviol, brudbröd och blodnäva. Intill berghällarna finns en artrik flora av torkhärdiga örter som vit fetknopp, backlök, lövbinda, tuvknavel, liten fetknopp och äkta johannesört. I backen hördes härmsångare under häckningstid (Artportalen 2010, Jan Karlsson). Härmsångaren är ingen vanlig fågel, men uppträder ibland i lövrika miljöer. Längst i väster går ett djupt dike som avvattnar åkrarna i nordväst. Brukshundsklubben har sin klubbstuga i anslutning till skogsdungen och större delen av föreningens verksamhet är förlagd till detta område. (Rapport - Närströvsområden, se område 30).

Naturvårdsbedömning: Skogsdunge med lundartad vegetation och berghällar med rik torrängsflora. Förekomst av härmsångare.

Förslag till skötsel: Områdets lundartade karaktär bör bibehållas, men frihuggningar av de äldsta ekarna kan bli nödvändiga

C13. Brannäshalvön (karta 7)

Beskrivning: På norra Brannäshalvön finns kommunens största sammanhängande skogsområde.

Fig 30. Den rödlistade knäroten växer i Brannässkogen.

Skogen sträcker sig från Stora Brannäs i väster österut till Getnäsudden. I den nordvästra delen är naturen synnerligen enformig med planterade ungskogar av tall, här och var med låga hållmarker och smala sumpstråk beväxna med ung glasbjörk. Fältskiktet är artfattigt och domineras av kråkbär, blåbär, lingon och ljung. Inne i ungskogen finns bestånd av äldre tallar som fått stå kvar från en tidigare barrskogsgeneration. I ungskogen växer bland annat knärot på en av sina få växtplatser i kommunen. Arten tycks ha överlevt ett rationellt skogsbruk men har troligen varit vanligare på Brannäshalvön tidigare då skogarna var mindre rationellt brukade.

Några mindre kärr och mossar finns i området. Dessa bär en typisk flora med arter som hund- och flaskstarr, kråklöver, tranbär, syd- och nordkråkbär, missne, grenrör och mannagräs. Utmed den norra stranden finns en del låga klippor samt en örtrik flora utbildad i ishyvlade strandpartier med lågvuxen vegetation där man bland annat kan finna kustbaldersbrå, strandaster, strandvänderot, agnsäv, blåsäv, strätta och andra typiska arter vid Östersjön. Även söder om vägen är barrskogen förhärskande, men varierar mer i ålder. I lägre partier finns små mossestråk med skvattram och på bergen växer en del äldre tallar.

Skogen norr om och i direkt anslutning till Brannäs våtmark har en skiftande trädslagssammansättning. Vegetationen är betespräglad och skogen dessutom utsatt för tidigare avverkningsar. Därefter har den lämnats att växa igen. Den får idag betraktas som en successionsskog i ungt stadium. Skogen är ganska tät, delvis svårframkomlig och i vissa delar, särskilt närmast våtmarken, sumpig. (Rapport - Närströvområden, se område 38).

Naturvårdsbedömning: Större sammanhängande skogsområde med små kärr och mossar. Skog av varierande ålder med förekomst av knärot.

Förslag till skötsel: Inga.

C14. Gamla vattentornet (karta 5)

Beskrivning: Norr om Gamla Oxelösundsvägen, när man passerat Stålbyn österut, ligger det gamla vattentornet. Tornet byggdes redan 1899 och togs ur drift 1970. Det förklarades senare som byggnadsminnesmärke och skall nu skyddas och bevaras för sin arkitektur och sitt teknikhistoriska värde. Tornet är ett utflyktsmål för många och flera stigar leder hit upp.

Tornet är beläget på högsta punkten av ett berg som i övrigt är småkuperat med en mosaik av skog och hållar. Från berget har man en vidsträckt utsikt över havet och skärgården. En trädfattig hållmark sträcker sig från vattentornet ett par hundra meter åt öster. I berget finns basiska mineral, vilket ger en delvis annorlunda flora med bl.a. kalkgynnade mossor. Bland noterade arter märks bergbräsma, backdunört, liten fetknopp, svartbräken, gaffelbräken, guldlockmossa och kruskalkmossa.

Naturvårdsbedömning: Vattentornet som utflyktsmål med omgivande basiska, örtrika hållar har ett visst intresse för naturvården.

Förslag till skötsel: Inga.

C15. Stegeludden (karta 5)

Beskrivning: Stegeludden i Gamla Oxelösund består av en bergssköld med utsikt över Östersjön. På berget står enstaka större tallar samt småträd av rönn, björk samt enar och nyponbuskar. Hällmarksområdet har en rik flora av vårblomande ettåriga växter och vid ett besök i april-maj kan man få se stora bestånd av nagelört, bergbräsma, rockentrav, lunddraba, backlök, vårarv, styvmorsviol, olika fetknoppar samt de mer sällsynta arterna grusbräcka och glansnäva.

Fig 31. Vid Stegeludden finns örtrika strandhällar med flera ovanliga vårblomande örter.

På berget finns en kulturstig samt fina utsiktspunkter över Östersjön. I anslutning till berget finns en lövskog med inslag av tall varifrån ett antal mindre vanliga svampar som nätticka, barkticka, lysticka, olivskräling, kuddticka och glitterskölding rapporterats (Dan Olofsson, Artportalen 2010).

Naturvårdsbedömning: Örtrika berg med ovanliga vårrannueller samt en del intressanta svampar i anslutande lövskogsparti.

Förslag till skötsel: Ingen

3.3.3. Viktiga tillägg

Oxelösundsnaturen innehåller fler områden än de ovan prioriterade där det kan finnas enstaka värden, som är viktiga att ta hänsyn till i skogsbruk eller vid exploateringar. I många fall är det områden som har betydelse för de närboende, för skolor, förskolor och liknande som närströvmiljö. Dessa områden redovisas i rapporten om närströvområden. I vissa av dessa skogsbestånd bör exploatering undvikas med hänsyn till friluftslivets och skolbarnens och förskolebarnens intressen.

Då denna naturvårdsplan inte utgått från en riktad naturinventering med biologiska värden i fokus, kan det finnas ytterligare värden som inte finns med i denna rapport. Därför bör det i anslutning till förestående exploateringar alltid finnas med en fältbaserad bedömning, utförd av biologiskt kunnig expertis, så att ofrivilliga ingrepp i skyddsvärd natur förhindras. Samtidigt kan förekomster av eventuella rödlistade arter identifieras vilket ger möjligheter till att värna deras livsmiljöer.

3.4. Referenser

- Calluna AB 2005: Naturgas Mellansverige, sträckan Norrköping-Oxelösund.
Bilaga 4: Naturvärdesinventering av landmiljöer och vattendrag inför upprättande av miljökonsekvensbeskrivning. Sydkraft.
- Calluna AB 2005: Naturgas Oxelösund – Brännäs. Naturvärdesinventering av landmiljöer inför lokalisering av LNG-terminal. Sydkraft.
- Claesson, A. 1986: Alléinventering i Södermanlands län. Länsstyrelsen i Södermanlands län informerar 1986:4.
- Flodin, P., Hägerroth, J.-E. & Väyrynen, J. 2009: Fåglar och vindkraft i Nyköpings och Oxelösunds kommuner. Föreningen Södermanlands Ornitologer. Rapport.
- Freundin, D. 1979: Fåglar i Oxelösund. Sjöfågellivet under vinterhalvåret i Kylvattendammen i Södermanland 1979:2.
- Freundin, D. 1982: Översiktlig naturinventering. Oxelösunds kommun. Länsstyrelsen i Södermanlands län 1982:13.
- Hyestrand, P. & Persson, J. 2002: Översiktsinventering av grunda havsvikar i Sörmlands län 2002. Länsstyrelsen i Södermanlands län, rapport 2002:4.
- Hägermark, I. & Martinsson, B. 1995: Våtmark Oxelösund. Fågelliv – resultat av inventering 1994. Oxelösunds kommun 1995.
- Jonsell, B. 1961: Kärleväxtfloran på exponerade skär i Oxelösunds skärgård. Svensk Bot. Tidskr. 55:2.
- Karlsson, B. 2002: Inventering av naturvärden inom Villastaden, Oxelösunds kommun. Skogsvårdsstyrelsen Mälardalen.
- Larsson, B. 1973: Sjöfågelinventering i Oxelösunds skärgård. Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 2006: Bevarandeplan för Natura 2000-området Femörehuvud. (<http://www2.lansstyrelsen.se/sodermanland/>)

Oxelösunds kommun 2005: Oxelösunds grönstruktur. Antagandehandling 2005.

Oxelösunds kommun 2006: Ta sikte på Oxelösund. Turistguide 2006.

Oxelösunds kommun 2010. Oxelösunds kommun 2010. Översiktsplan för Oxelösunds kommun. Kommunstyrelsen.

Vectura 2010: Miljökonsekvensbeskrivning till Översiktsplan för Oxelösunds kommun 2010. Oxelösunds kommun. Kommunstyrelsen

Rafstedt, T. 1975: Översiktlig naturinventering. Sörmlandskusten. Länsstyrelsen i Södermanlands län informerar.

Rydberg, H. 2002: Klibbglim på fastlandet. *Daphne* 13:1, s.33-34. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Rydberg, H. 2004: Närströvområden. Nyköpings tätort. Nyköpings kommun

Rydberg, H. 2007: Kalvnos i Oxelösund. *Daphne* 18:2. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Rydberg, H. 2007: Närströvområden i Oxelösunds kommun. Miljö- och samhällsbyggnadskontoret, Oxelösunds kommun.

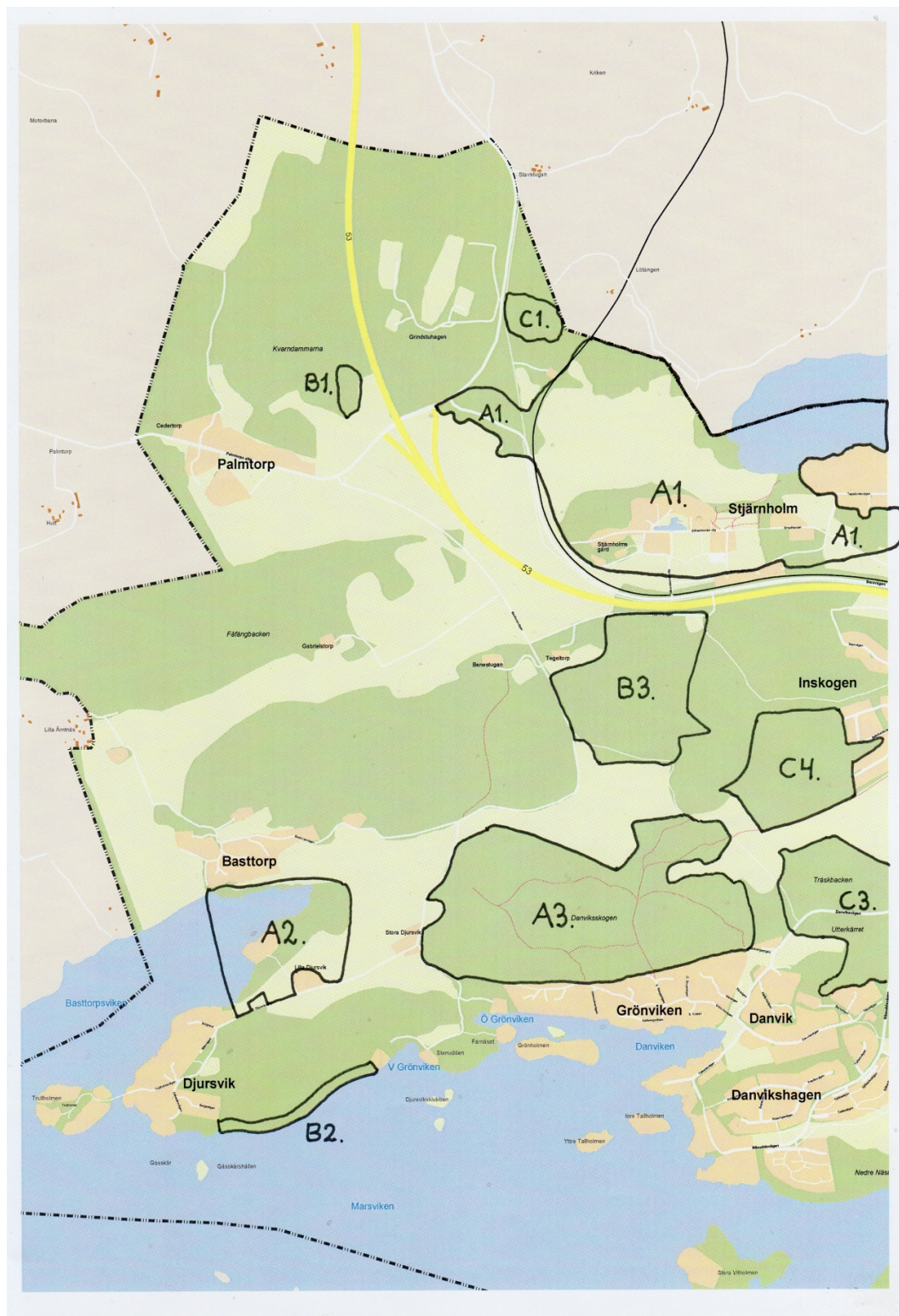
Rydberg, H. & Wanntorp, H.-E. 2001: Sörmlands flora. Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Sellberg, R. 2005: Inventering och naturvärdesbedömning av Femöre, Oxelösunds kommun.

Skogssällskapet 2011: Skogsbruksplan för Oxelösunds kommun.

BILAGA - kartor

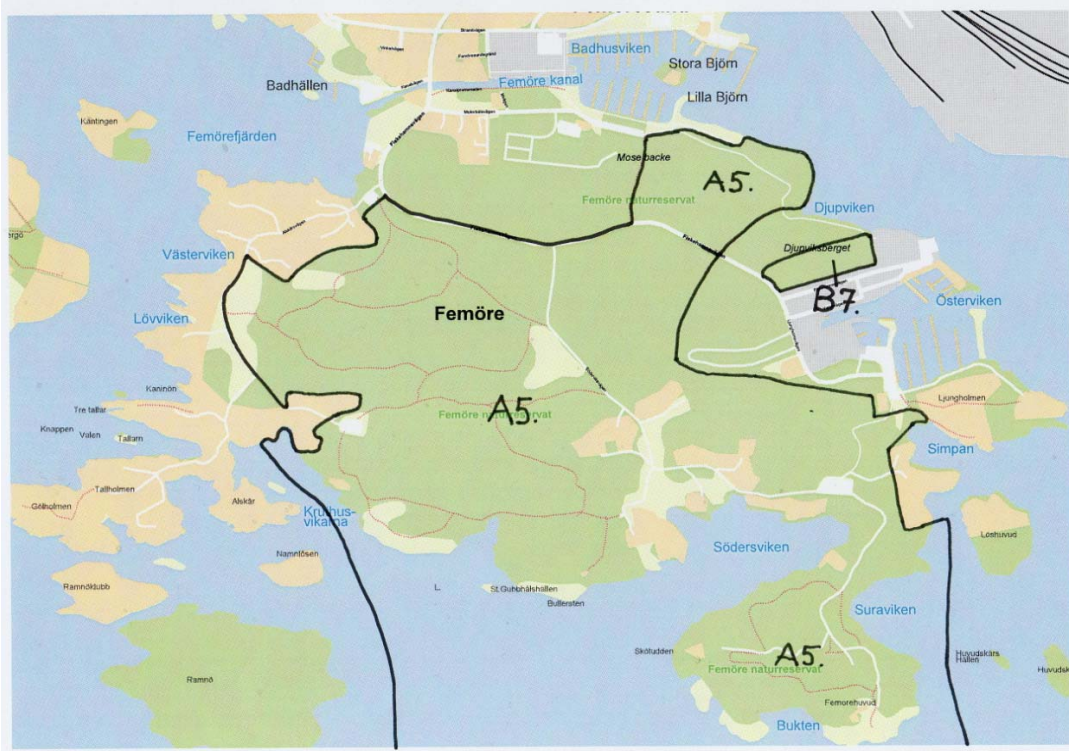
KARTA 1

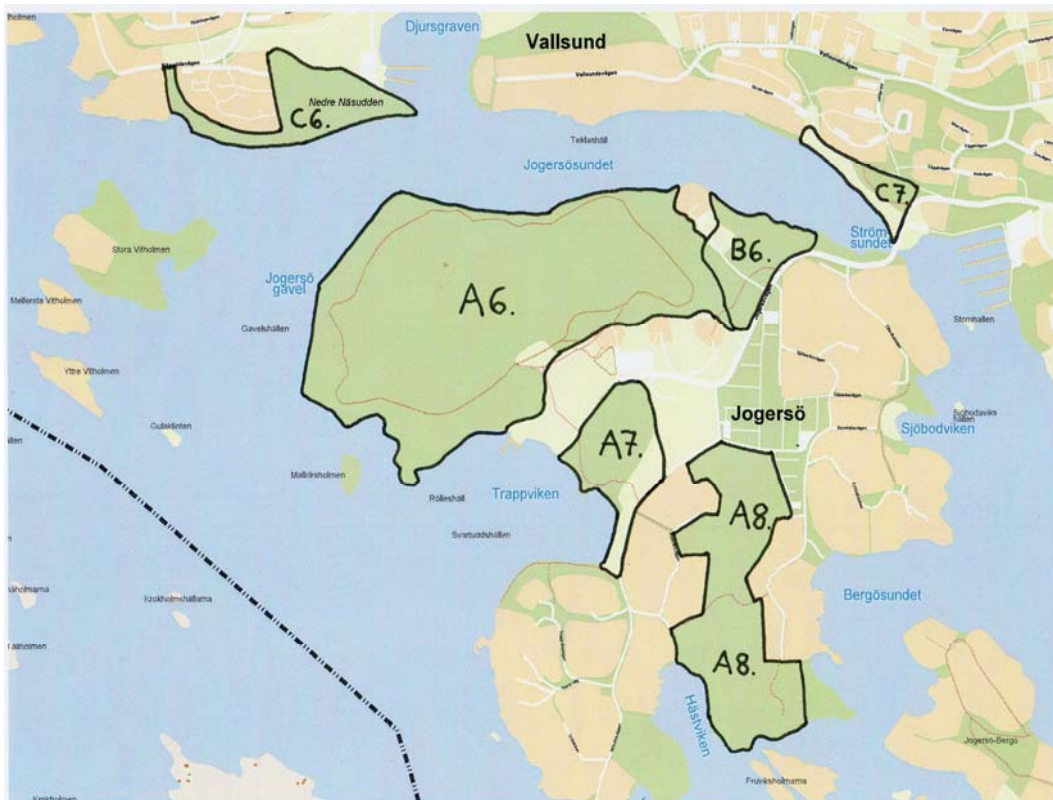
KARTA 2

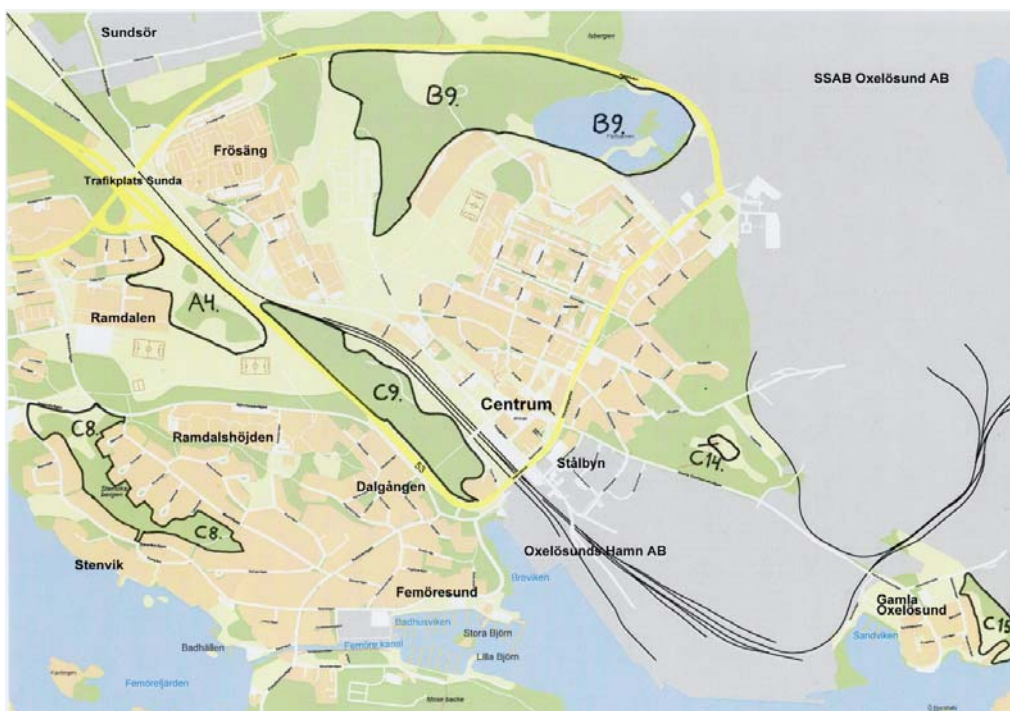
KARTA 3

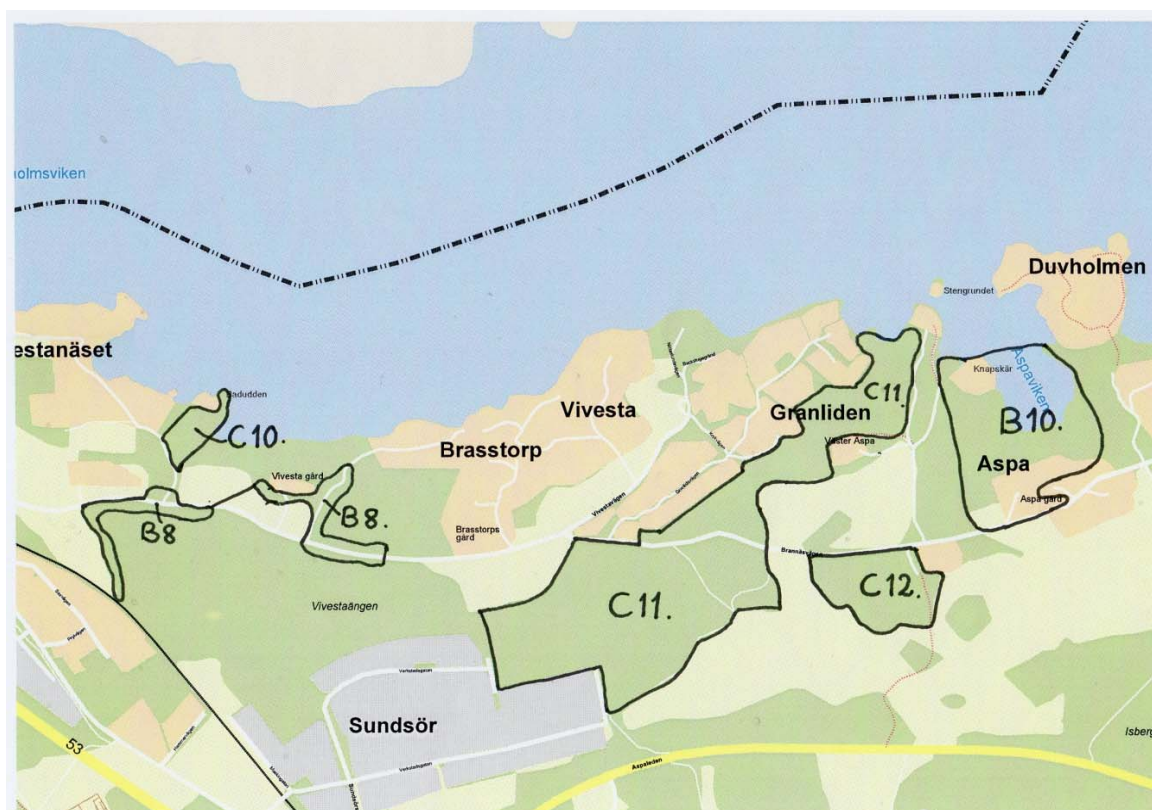
KARTA 4

KARTA 5

KARTA 6

KARTA 7

